

"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE SA PO"
Broj 01-4024
Podgorica 11-11-2023.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE

NACIONALNI PARK DURMITOR

PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU

Podgorica, novembar 2023. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	5
1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA.....	5
1.2. NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM.....	6
1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA.....	7
1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA.....	8
1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE.....	9
1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU.....	11
1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA.....	13
1.7.1. ZONIRANJE NP DURMITOR.....	13
2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA.....	15
2.1. SWOT ANALIZA.....	15
2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI.....	17
2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO - ISTRAŽIVAČKI RAD.....	28
3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP DURMITOR 2021-2025.....	29
3.1. STRATEŠKO OPREDJELJENJE – VIZIJA.....	29
3.2. STRATEŠKI CILJEVI ZA UPRAVLJANJE NP DURMITOR.....	29
3.3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA.....	30
4. PROCJENA UKUPNIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA.....	61
4.1. FINANSIRANJE JAVNOGPREDUZEĆA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA.....	61
4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA.....	63
5. DINAMIKA REALIZACIJE.....	65

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila godišnji Program upravljanja.

Tabela 1. Obradivači godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Mr Maša Vučinić	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	JPNPCG
Mr Marinela Đuretić	Pomoćnica direktora za finansijske i opšte poslove	JPNPCG
Pero Popović	Direktor NP Durmitor	NP Durmitor
Mr Ivana Džaković (koordinatorka Programa upravljanja NP Durmitor 2024)	Stručna saradnica na floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Hajdana Ilić Božović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Srđan Lubarda	Šef službe za promociju marketing i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Zoran Krejović	Šef službe zaštite	NP Durmitor
Dr Veselin Luburić	Rukovodilac Odjeljenja za kulturnu baštinu i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ivana Milović	Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Stevan Marić	Stručni saradnik za ihtiofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ana Uskoković	Stručna saradnica za ornitofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Bojana Badnjar	Stručna saradnica za faunu sisara	NP Durmitor
Radmila Mitrović	Stručna saradnica za zaštitu prostora	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Aleksandra Vujović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marina Kojović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Nikola Veljić	Stručni saradnik za marketing u turizmu	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Mr Željka Vuković	Stručna saradnica za turizam	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marina Manojlović	Stručna saradnica za domaću radinost	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Jovana Bojičić	Stručna saradnica za turizam	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Velibor Bošković	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju

**Napomena:*

Za izradu Programa upravljanja NP Durmitor 2024. god. preuzeti su pojedini segmenti iz ranijih Programa i Plana upravljanja NP Durmitor 2021-2025. god.

1. UVOD

Nacionalni park Durmitor osnovan je 1952. godine, na osnovu Zakona o proglašenju šumskih područja Durmitora, Lovćena i Biogradske gore za nacionalne parkove. Sliv rijeke Tare (površine oko 20.000 km²) je 1976. godine uvršćen u Listu rezervata biosfere za očuvanje i istraživanje ekosistema u okviru programa „Čovjek i biosfera” (M&B). UNESCO je preko Komiteta za svjetsku, kulturnu i prirodnu baštinu, septembra 1980. godine, donio odluku o upisu NP Durmitor u Spisak svjetske kulturne i prirodne baštine.

NP Durmitor identifikovan je kao IPA područje (Important Plant Area) i IBA područje (Important Bird Area). Područje ovog Nacionalnog parka je i zvanično nominovano Emerald područje.

1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA

Cilj izrade godišnjeg Programa je realizacija niza aktivnosti predviđenih Planom upravljanja Nacionalnim parkom Durmitor za 2021-2025. godinu, kojima treba da se obezbijedi zaštita, unapređenje i racionalno korišćenje prirodnih i radom stvorenih vrijednosti Nacionalnog parka i njegove okoline po principima održivog razvoja.

Programom upravljanja za 2024. godinu predlažu se aktivnosti, koje će na godišnjem nivou doprinijeti ostvarenju petogodišnjih strateških ciljeva iz Plana upravljanja NP Durmitor.

Sve aktivnosti se određuju po mjestu, vremenu i službama ili licima, koja će biti odgovorna za sprovođenje istih. Za osmišljavanje ovog Programa, osim novih planskih dokumenata i zakonskih akata, korišćena su i dosadašnja iskustva u radu.

Godišnjim programom upravljanja predviđeni su rokovi izvršenja svake pojedinačne aktivnosti iz seta strateških mjera i definisani nosioci njihovog izvršenja. Identifikacija prioriteta kroz programske aktivnosti i njihova implementacija u politiku upravljanja ovog područja, imaju za cilj dugoročne socio-ekonomske dobrobiti u okviru održivog razvoja.

Program upravljanja NP Durmitor za 2024. godinu donosi se u skladu sa Prostornim planom područja posebne namjene Nacionalnog parka Durmitor, Planom upravljanja (2021-2025.), kao i na osnovu odredbi Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list RCG, br. 28/14, 39/16).

Pravni osnov za donošenje Programa upravljanja u Zakonu o nacionalnim parkovima sadržan je u Članu 14, koji propisuje da Program upravljanja donosi JPNPCG, u skladu sa Prostornim planom posebne namjene i Planom upravljanja, uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva. Članom 15 ovog zakona propisano je da Program upravljanja sadrži:

- mjere zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;
- razvojne smjernice, smjernice i prioritete za zaštitu i očuvanje dobara Nacionalnog parka uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva;
- način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja Nacionalnim parkom;
- ciljeve zaštite i održivog razvoja;
- analizu i ocjenu uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite;
- prikaz prirodnih resursa i korisnika dobara Nacionalnih parkova;
- prioritete aktivnosti na očuvanju, održavanju i monitoringu prirodnih i drugih vrijednosti i segmenata životne sredine;
- ocjenu stanja Nacionalnog parka;
- smjernice za naučno-istraživački rad;

- planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih resursa, razvoju i uređenju prostora;
- prostornu identifikaciju planskih namjena i režima korišćenja zemljišta;
- aktivnosti na promociji i valorizaciji dobara Nacionalnog parka;
- oblike saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom, vlasnicima i korisnicima nepokretnosti;
- dinamiku i način sprovođenja i realizacije plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja;
- finansijska sredstva za realizaciju godišnjeg programa upravljanja;
- druge elemente od značaja za upravljanje Nacionalnim parkom u skladu sa zakonom.

1.2. NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM

Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG). JPNPCG je osnovano 1992. godine sa sjedištem u Podgorici, sa ciljem jedinstvenog upravljanja nacionalnim parkovima. Temeljni pravni dokument kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode u Crnoj Gori je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/16 i 18/19). Ovaj zakon definiše kategorije zaštićenih područja, odgovorne institucije, kao i osnovne upravljačke dokumente za zaštićena područja.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14, 39/16), zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova je djelatnost od javnog interesa. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore preduzima mjere i aktivnosti za ostvarivanje utvrđene politike u upravljanju, korišćenju, zaštiti, razvoju i unaprjeđivanju nacionalnih parkova, stara se o sprovođenju Plana upravljanja i donosi godišnji Program upravljanja, sprovodi mjere zaštite u skladu sa režimom zaštite, i obavlja druge poslove utvrđene zakonom i aktom o osnivanju.

Prema Članu 7 ovog zakona, zaštita i unaprjeđivanje nacionalnih parkova ostvaruje se naročito:

- obezbjeđivanjem uslova za zaštitu, unaprjeđivanje i racionalno korišćenje dobara nacionalnih parkova;
- stvaranjem povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- očuvanjem i unaprjeđivanjem posebnih prirodnih vrijednosti;
- istraživanjem i korišćenjem nacionalnih parkova za potrebe razvoja nauke, obrazovanja, turizma, kulture i rekreacije;
- sprječavanjem radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine nacionalnih parkova i očuvanja životne sredine.

U Nacionalnom parku mogu se obavljati djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode Nacionalnog parka.

Statutom Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore iz 2011. godine, definisane su upravljačke djelatnosti u nacionalnim parkovima, koje se sprovode radi zaštite i očuvanja biodiverziteta. Između ostalih, to su:

- sprovođenje mjera zaštite u skladu sa režimom zaštite;

- praćenje stanja u nacionalnim parkovima i dostavljanje podataka organu uprave nadležnom za poslove zaštite prirode i pravnom licu;
- obezbjeđivanje nesmetanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korišćenja nacionalnih parkova;
- poštovanje Pravilnika o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima.

Direktor NP Durmitor ima odgovornosti definisane Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, i to:

- Rukovodi radom organizacione jedinice tj. rukovodi svim službama koje obavljaju poslove za potrebe Nacionalnog parka;
- Učestvuje u izradi Planova i Programa upravljanja nacionalnih parkova iz domena svoje organizacione jedinice i prati realizaciju istih;
- Odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi;
- Predlaže mjere unaprjeđenja, organizacije i rada organizacione jedinice;
- Predlaže mjere poboljšanja i unaprjeđenja službi Nacionalnog parka;
- Podnosi izvještaje, informacije i daje prijedlog mjera zaštite, unaprjeđivanja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;
- Saradnje sa međunarodnim organizacijama i lokalnim zajednicama;
- Aktivno učestvuje u radu Stručnog kolegijuma i obavlja poslove u okviru prenijetih ovlašćenja i odgovoran je za njihovo izvršavanje;
- Podnosi prijedloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv zaposlenih,
- Izvršava naloge direktora Preduzeća i vrši sve druge poslove iz djelokruga rada po nalogu direktora Preduzeća kome odgovara za svoj rad i rad radnika Nacionalnog parka.

Služba zaštite nacionalnog parka vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu mandatnih kazni i propisanih naknada; i druge poslove iz djelokruga rada Službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima karakteristične za određene nacionalne parkove; utvrđuje broj, strukturu i karakter stalnih i privremenih objekata na prostoru pojedinih nacionalnih parkova i odgovorno ažurira evidencije o istima, koje blagovremeno dostavlja direktoru Nacionalnog parka. U Službi zaštite NP Durmitor ukupno je angažovano 14 nadzornika i šef Službe zaštite.

1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA

Nacionalni park je prirodno područje kopna koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđivanja duhovnih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture.

Upravljanje Nacionalnim parkom Durmitor zahtijeva jasne kriterijume, koji imaju za cilj očuvanje specifičnih fizičko-geografskih i bioloških karakteristika ovog prostora koji predstavlja univerzalnu vrijednost UNESCO svjetske baštine. Pored toga, upravljanje uvažava i interese zajednica koje gravitiraju Parku i razvijaju lokalne ekonomije, čineći značajni doprinos u daljem razvoju i promociji koncepta ekološke države.

Shodno navedenom, prioriteti u vezi sa održivim razvojem su podrška svih vidova održivog turizma, uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja posjetiocima i podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva.

Prioritet u zaštiti prirodnih vrijednosti na području ovoga Parka, kako je definisano Planom upravljanja za NP Durmitor 2021-2025. godina je istraživanja flore i faune i vegetacije, implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta, identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema i edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca.

U nedostatku novijih naučno-istraživačkih podataka o stanju populacija pojedinih značajnih biljnih vrsta, zajednica i staništa, i još uvijek nezavršenom procesu proglašenja značajnih habitata na osnovu evropske Direktive o staništima (Natura 2000) kojim bi se sprovele konkretne upravljačke mjere, rad stručne službe biće usmjeren ka sticanju novih saznanja neophodnih u implementaciji mjera zaštite. Prioritet imaju nacionalno značajne vrste, osjetljive vrste flore i faune po IUCN kategorizaciji, ranjivi ekosistemi i identifikovani habitati po osnovu Bernske konvencije i EU Habitat direktive.

Prioriteti zaštite prirodnih vrijednosti definisani u Planu upravljanja NP Durmitor 2021-2025. godina realizovaće se kroz set aktivnosti definisanih u operativnom dijelu Plana upravljanja, sa naročitim fokusom na:

- Istraživanje i praćenje stanja flore i vegetacije;
- Istraživanje i praćenje stanja faune;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;
- Identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema;
- Edukaciju lokalnog stanovništva i posjetilaca.

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podrška svim vidovima održivog turizma;
- Uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva;

1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA

Prema Zakonu o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/16 i 18/19), Nacionalni park je „prirodno područje kopna ili područje mora, odnosno kopna i mora, koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđivanja duhovnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca, koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture. U Nacionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode“.

Prema smjernicama IUCN, zaštićena područja pod nazivom „nacionalni parkovi“ su: „Velika prirodna ili gotovo prirodna područja izdvojena radi zaštite cjelokupnih ekosistema, vrsta i

procesa koji se u njima odvijaju, koja omogućavaju duhovne, naučne, edukativne i rekreativne aktivnosti i posjete“.

Uvažavajući nacionalno zakonodavstvo i IUCN kriterijume, NP Durmitor se upravlja kao zaštićenim prirodnim dobrom II kategorije. Glavni cilj upravljanja NP Durmitor je zaštita biodiverziteta, njegove odgovarajuće ekološke strukture i ekoloških procesa, uz promociju obrazovanja i rekreacije.

Uvažavajući nacionalno zakonodavstvo i IUCN kriterijume, po kojima se u Nacionalnom parku upravlja kao zaštićenim prirodnim dobrom kategorije II IUCN, kao i u ostalim nacionalnim parkovima u Crnoj Gori, glavni cilj upravljanja u NP Durmitor je zaštita biodiverziteta, njegove odgovarajuće ekološke strukture i ekoloških procesa, uz promociju obrazovanja i rekreacije.

Kroz posebno definisane programske aktivnosti u 2024. godini naznačeni su prioriteti u realizaciji ciljeva iz petogodišnjeg Plana upravljanja. Kroz definisane strateške oblasti i ciljeve, posebna pažnja posvećena je:

- Poštovanju međunarodnih standarda i kriterijuma gdje su glavni ciljevi zaštita prirode i kulturno-istorijskih vrijednosti;
- Podsticanju naučno-istraživačkog rada na prostoru Parka u cilju definisanja budućih NATURA 2000 staništa;
- Razvijanju turizma zasnovanog na prirodi i daljem razvoju specifične turističke infrastrukture (centri za posjetioce, pješačko-rekreativne, biciklističke i edukativne staze, uređenje vidikovaca i dr.);
- Uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Edukaciji školske populacije, lokalnog stanovništva i posjetilaca o vrijednostima Parka;
- Promociji Parka na međunarodnom nivou;
- Unapređenju saradnje sa korisnicima prostora Parka, lokalnim strukturama i NVO sektorom;
- Unapređenju prekogranične i ukupne međunarodne saradnje;

1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE

Osnovna funkcija NP Durmitor jeste zaštita i unapređenje ovog prostora, koja se ostvaruje:

- Obezbeđivanjem uslova za zaštitu, unapređenjem racionalno korišćenje dobara;
- Stvaranjem povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- Očuvanjem i unapređenjem posebnih prirodnih vrijednosti;
- Istraživanjem i korišćenjem Parka za potrebe razvoja nauke, turizma, kulture i rekreacije;
- Sprječavanjem radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine Parka.

S tim u vezi, jedan od osnovnih zadataka JPNPCG i NP Durmitor u narednom periodu je institucionalno jačanje struktura zaduženih za stručnu i fizičku zaštitu, kroz upošljavanje novih izvršilaca, stručno usavršavanje, nabavku materijalno tehničkih sredstava, kao i uspostavljanje i primjenu administrativnih procedura.

Stručna zaštita

U JPNPCG Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite, obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno historijskog naslijeđa Nacionalnog parka Durmitor, te predlaže mjere za njihovu zaštitu, unaprjeđenje i valorizaciju itd.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG angažovano je ukupno osamnaest (18) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, dva (2) stručna saradnika za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za faunu beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, dva (2) stručna saradnika za faunu sisara od čega je jedan na neplaćenom odsustvu, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.

U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta nedostaje jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu.

U NP Durmitor u Odjeljenju za administrativno tehničke poslove zaposlen je jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara koji između ostalog prati stanje faune sisara na prostoru NP Durmitor i predlaže mjere za njenu zaštitu i unaprjeđenje.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža i dr.). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, kišne kabanice, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

Fizička zaštita

U Službi fizičke zaštite Nacionalnog parka Durmitor radno je angažovano petnaest (15) zaposlenih koji ispunjavaju uslove propisane unutrašnjim aktima JPNPCG i Zakona o zaštiti lica i imovine.

Kako bi se kapaciteti Službe zaštite unaprijedili potrebno je povećati broj izvršilaca u ovoj Službi za šest (6) novih zaposlenih, čime bi se postigli uslovi za efikasniju zaštitu prirodnih, kulturnih i radom stvorenih vrijednosti Parka. Obzirom da su poslovi na kojima su angažovani nadzornici veoma zahtijevni i da iziskuju svakodnevni obilazak veoma velikih površina tokom kontrole u Parku, potrebno je na ovim poslovima angažovati osobe koje su mlađe životne dobi.

Poslovi fizičke zaštite podrazumijevaju primjenu ovlašćenja Zakonom o zaštiti lica i imovine (davanje upozorenja, izdavanje naređenja, upotreba fizičke snage i dr.), saglasno čemu je u cilju adekvatne primjene ovlašćenja potrebno vršiti kontinuiranu obuku nadzornika kod institucija koje su osposobljene za pružanje ovog vida edukacije.

Takođe, potrebno je zakonski na jasan način definisati procedure kojima predstavnici Službe zaštite - nadzornici mogu, na putnim pravcima koji se pružaju teritorijom NP Durmitor, vršiti zaustavljanje i kontrolu vozila u cilju sprječavanja protivpravnih događaja u ovom zaštićenom području.

Potrebno je uspostaviti što čvršću saradnju sa institucijama koje mogu dati značajan doprinos u sprječavanju nezakonitih radnji na prostoru Parka, u prvom redu inspeksijske službe, policija, organi lokalne samouprave kao i subjektima civilnog sektora i NVO organizacijama, koji su u svojim aktivnostima usmjereni na zaštitu prirode.

Kada je u pitanju materijalno tehnička opremljenost Službe zaštite, potrebno je naglasiti da je ona na niskom nivou u smislu zastarjelosti i nedostataka određenih sredstava. S tim u vezi potrebno je izvršiti nabavku određenih sredstava čije stanje i nedostatak itekako utiču na stepen kvaliteta obavljanja poslova koji se odnose na kontrolu prostora Parka (uniforme za nadzornike, dvogledi, termalne kamere, terenski automobili, motorne sanke, krplice i dr.)

Kroz donaciju od CZIP-a za potrebe Službe zaštite, 2021. godine nabavljena je zimska uniforma za sve pripadnike Službe zaštite. Kao dio ove donacije Služba zaštite je dobila i 2 dvogleda Vortheoptics CF GD Binocular.

Nadzornici NP Durmitor obavljaju svoje radne aktivnosti na otvorenom prostoru u svim godišnjim aspektima, tokom kojih su u značajnoj mjeri i nepovoljni meteorološki uslovi, pri čemu su svakodnevno izloženi visokom stepenu rizika od povrjeda što u značajnoj mjeri utiče na njihovo zdravstveno stanje. Imajući u vidu navedeno kao i da slični poslovi ovlašćenih službenih lica koji se bave sličnim poslovima imaju mogućnost ostvarivanja beneficiranog radnog staža, potrebno je pokrenuti postupak kojim bi se utvrdila opravdanost da li za radno mjesto nadzornika u NPCG treba propisati beneficirani radni staž.

Veoma izazovne i rizične situacije sa kojima su svakodnevno suočeni zaposleni Službe zaštite tokom obilaska Parka, u prvom redu sa predstavnicima divlje faune (zvijeri) kao i sa vrstama koje su potencijalni nosioci virusa bjesnila (lisica) i naoružanim licima, cijenimo da je potrebno opremiti nadzornike sa sredstvima prinude propisana Zakonom o zaštiti lica i imovine i Zakonom o nacionalnim parkovima;

Svaki od navedenih problema predstavlja potencijalnu prijetnju i prepreku u obavljanju osnovne funkcije službe zaštite koja je najuže povezana sa samom funkcijom djelatnosti parkova.

1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU

Privreda opštine Žabljak zasniva se na turizmu, poljoprivredi, drvnoj industriji i uslužnim djelatnostima. Mineralnih sirovina nema u količinama isplativim za eksploataciju. Industrija nije razvijena izuzev primarne obrade drveta.

Poljoprivredna proizvodnja je uz turizam osnovni izvor prihoda lokalnog stanovništva. Velike površine obradivog zemljišta daju mogućnost i razvoj poljoprivrede (stočarstva i ratarstva). Poljoprivreda u posljednje vrijeme stagnira, zato što se njome bave isključivo staračka domaćinstva. Organska proizvodnja je šansa za razvoj (ekonomski opravdana i ekološki održiva). Nekoliko preduzetnika već posjeduju sertifikate za organsku proizvodnju. Stočarstvo je najvažnija grana poljoprivrede na ovom području. Dominacija pašnjaka i livada u poljoprivrednom zemljištu je osnovna za razvoj stočnog fonda. Karakteristični proizvodi durmitorskog područja su proizvodi organske poljoprivrede, prije svega mliječne i mesne prerađevine: mlijeko, sir, skorup (kajmak) iz mješine, sušeno jagnjeće meso i pršuta.

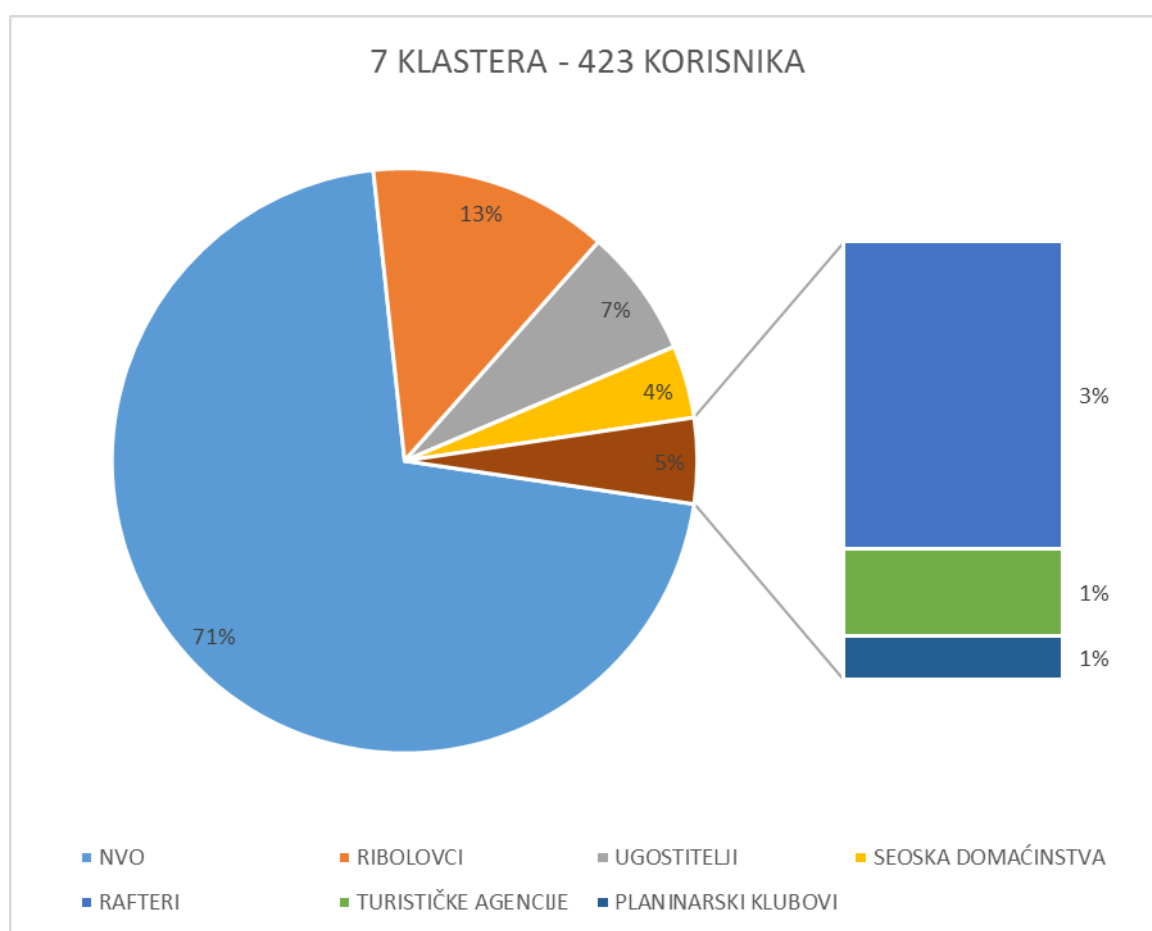
Od ukupne površine Parka velika površina je pod šumama (šumska vegetacija 21.775 ha, šumsko zemljište 1.125 ha, nije šuma nije šumsko zemljište 10.128 ha).

U Žabljaku ima 13 hotela različite kategorizacije. Za obavljanje ugostiteljskih usluga u domaćinstvu registrovana su 425 subjekta sa ukupno 2.829 kreveta. Takođe, registrovano je 13 restorana i drugi ugostiteljski objekti 14.

Na području opštine Plužine, turistički tokovi su koncentrisani na rijeci Tari, gdje je registrovano više agencija za rafting i splavarenje. Izgrađeno je više etno-naselja sa diversifikovanom turističkom ponudom. Sagledavajući ekonomiju NP Durmitor moramo imati u vidu dva aspekta. Prvi je zaštita prostora Parka, a drugi ekonomska valorizacija prostora, naročito zbog dvostruke zaštite Parka (nacionalna i međunarodna). Splavarenje i rafting rijekom Tarom, pješačenje, planinarenje, biciklizam, kampovanje, foto-safari, sportski ribolov, vožnja čamcem, kajakarenje, centri za posjetioce, obezbjeđivanje prenoćišta u planinarskom domu Škrka, predstavljaju turističku ponudu Parka.

Sa aspekta turističke ponude važno je napomenuti da je u toku rekonstrukcija hotela "Durmitor" koji se nalazi u blizini Upravne zgrade NP Durmitor.

Na području NP Durmitor kroz rad sa lokalnim zajednicama i korisnicima prostora Parka evidentirano je 7 klastera koji po različitim osnovama broje 423 korisnika. Od tog broja NVO sektor broji 300 članova, Udruženje ribolovaca 56, ugostitelja 30, raftera 14, turističkih agencija 4, planinarskih klubova 2 i seoskih domaćinstava na području Parka je ukupno 17.

Park ostvaruje prihode davanjem u zakup zemljišta u državnoj svojini radi postavljanja objekata privremenog karaktera i od postavljanja objekata privremenog karaktera na zemljištu u privatnoj svojini, kao i od stalnih objekata koji se bave turističko-ugostiteljskim djelatnostima shodno Odluci o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, obavljanju djelatnosti i pružanju usluga. Na osnovu Programa koji donosi Ministarstvo prostornog planiranja urbanizma i državne imovine, daju se su uslovi za korišćenje prostora (zemljišta) za izgradnju i postavljanje privremenih objekata u skladu sa

režimima, kriterijumima, smjernicama i namjenama površina. Ovaj Program se donosi na period od pet godina, a cilj je zaštita prirodne baštine, pejzaža i kulturnih dobara koje čine izuzetne vrijednosti Parka. Ovim Programom se utvrđuju i određuju pravila kojima se identifikuju područja/lokacije (zone) sa načinom korišćenja lokacija i načinom postavljanja objekata privremenog karaktera. Program sadrži lokacije (zone) i smjernice sa urbanističkim uslovima za postavljanje privremenih objekata. JP za nacionalne parkove na osnovu Uredbe o povjeravanju dijela poslova resornog Ministarstva JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i JP za nacionalne parkove Crne Gore izdaje urbanističke uslove.

1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Prostorni plan posebne namjene za NP Durmitor daje strateške smjernice i određuje zoniranje Parka, kako bi se definisala namjena površina. Definisane pojedinih zona zasniva se na geološko-geomorfološkim, hidrografskim, florističkim, faunističkim i drugim prirodnim i kulturnim vrijednostima, s ciljem njihovog povezivanja u cjeline ili komplekse.

Cjelokupno zoniranje integriše potrebe zaštite i potrebe razvoja turizma unutar Parka, s posebnim osvrtom na upravljanje posjetiocima. Cilj je zaštita najvažnijih prirodnih vrijednosti, ublažavanjem antropogenih uticaja, kroz direktnu fizičku zaštitu, ali i kroz ograničenja i kontrolu korišćenja čitavog područja. Koncept zoniranja je u skladu s postojećim PPPN za NP Durmitor.

1.7.1. ZONIRANJE NP DURMITOR

Prva zona zaštite – rezervati

Zona I stepena zaštite – stroga zaštita gdje su uključeni predjeli sa izuzetnim značajem sačuvanog prirodnog stanja i ambijentalnih i pejzažnih vrijednosti. To su strogi prirodni rezervati prašume jele i smrče u slivu Mlinskog potoka (oko 10ha), šuma crnog bora Crna Poda (oko 60ha), Barno jezero sa okolinom (oko 35ha), Zabojsko jezero sa najužom okolinom (oko 40ha), sliv Škrčkih jezera sa užom dolinom Sušice od Sušičkog jezera do kanjona Tare (oko 2.360ha) i speleološki rezervat Surutka-Vjetrena brda (850ha).

Ukupna površina pod strogom zaštitom iznosi oko 3.400ha, što je oko 11% površine NP Durmitor.

Osnovna namjena ovih predjela je naučno-istraživačka i edukativna, a osnovni cilj zaštite je održavanje postojećih ekoloških procesa u neizmjenjenom stanju i održavanje raznovrsnosti genetskog fonda.

Druga zona zaštite

Zona II stepena zaštite - aktivna zaštita obuhvata posebne rezervate prirode Crno jezero sa šumama u neposrednoj okolini (oko 800ha) i kanjon rijeke Tare, bez naselja: Tepca, Lever i Đurđevića Taru, Gornja i Donja Dobrilovina (oko 13.800ha). Osim navedenih rezervata obuhvata i područja svih spomenika prirode kao i masiv Durmitora u užem smislu sa travnatim površinama, rijetkim endemičnim vrstama, šumom bora krivulja, šumske komplekse i na prelazu iz kanjona Tare u Durmitor veliki broj ledničkih cirkova i valova, kao i vrhova preko 2000 mnnv. Zona ove posebne zaštite u manjem djelu presijeca dolinu Sušice – put za Nedajno. Površina pod ovom zonom iznosi 25.400ha ili 75% Nacionalnog parka.

U ovoj zoni dozvoljava se ograničeno i strogo kontrolisano korišćenje koje može da omogući poboljšanje stanja ili prezentaciju bez posljedica. Tako je u kanjonu Tare omogućeno

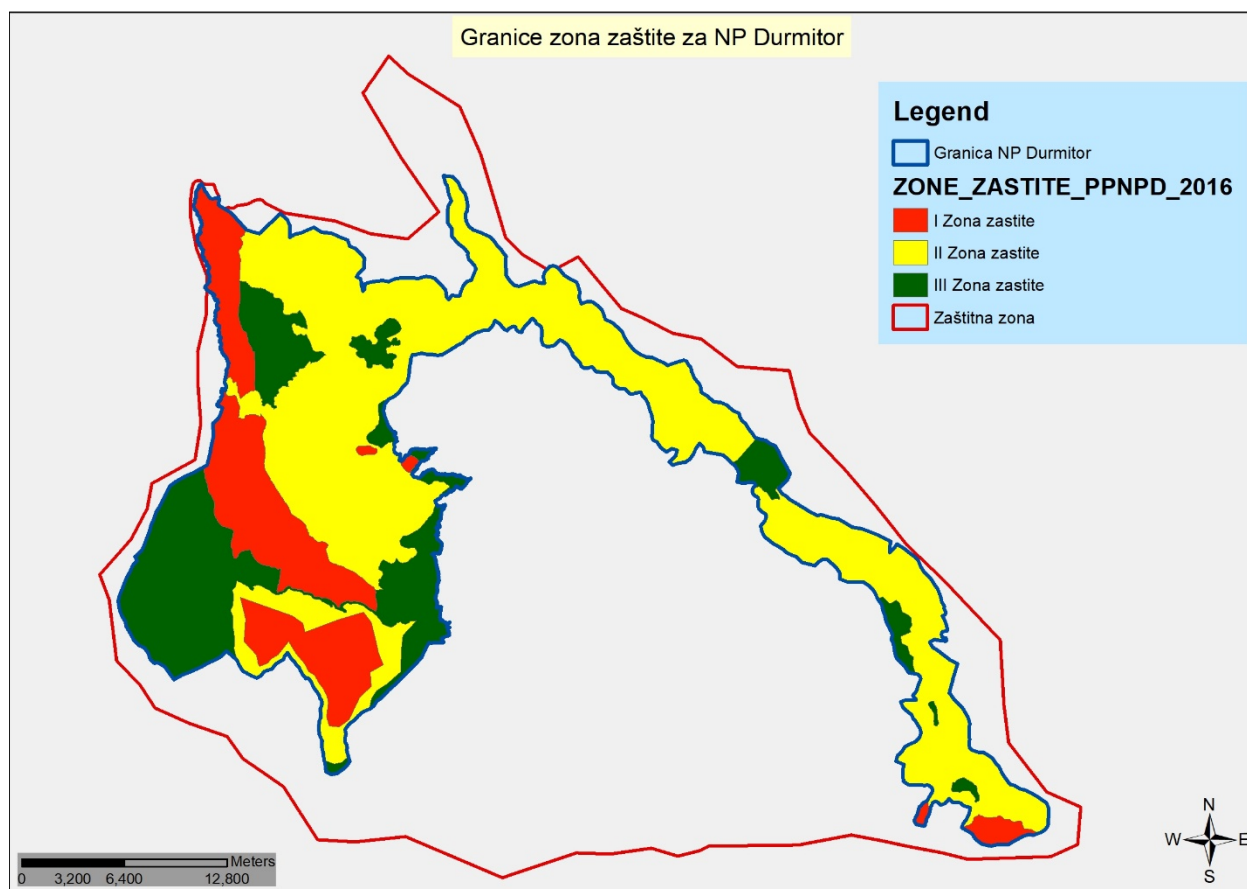
splavarenje (do 30 splavova nedjeljno) i kajakaštvo, sportski ribolov, te pješaćenje sa razgledanjem i fotografisanjem prirodnih fenomena. U kanjonu se mogu podizati logori i kampovi, kao i prilazni putevi do naseljenih mjesta, te mostovi i prijelazi ka Đavoljim Lazama, Premćanima i Leverima.

Treća zona zaštite

Zona III stepena zaštite - održivo korišćenje obuhvata sve preostale djelove Parka koji ne pripadaju I i II zoni zaštite. Ukupna površina ove zone je 5.200ha, odnosno 14% površine Parka. U ovoj zoni su sačuvane vrijednosti prirodnih elemenata, ali je prisutno antropogeno djelovanje (naselja, poljoprivreda, šumarstvo, turizam, saobraćajna i tehnička infrastruktura). Dozvoljava se selektivno i ograničeno korišćenje uz kontrolisane aktivnosti u prostoru, ako su usklađene sa funkcijama ili vezane za tradicionalne djelatnosti ili stanovanje, kao i ograničena turistička izgradnja, sve u cilju zaštite pejzažno–ambijentalnih vrijednosti. U III zoni zaštite nalaze se najpogodniji tereni za zimske sportove i rekreaciju (Savin kuk, Šljeme, Mali i Veliki Štuoc).

Zaštitna zona

Zaštitna zona nema karakter stroge zaštite i ona okružuje NP Durmitor u njegovim administrativnim granicama. U njoj se mogu sprovoditi aktivnosti da bi se obezbijedilo održivo korišćenje prostora i prirodnih resursa u široj zoni Nacionalnog parka. Zona ima funkciju zaštite, užeg područja Parka. U njoj se posebno štite pejzažno ambijentalne i estetske vrijednosti.

Mapa 1. Granice zona zaštite u NP Durmitor

2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA

2.1. SWOT ANALIZA

U SWOT analizi identifikuju se:

PREDNOSTI – koje će se kroz mjere pojačati i iskoristiti za razvoj;

NEDOSTACI – koje treba prevazići gdje je to moguće;

MOGUĆNOSTI – prepoznate, koje treba pripremiti i iskoristiti ih u najvećoj mogućoj mjeri;

PRIJETNJE – koje će se nastojati svesti na najmanju moguću mjeru.

PREDNOSTI
Integrisanost prirodnog i kulturnog predjela
Blizina važnih emitivnih turističkih tržišta
Blizina graničnih prelaza prema BiH i Srbiji
Tranzitni put za turiste iz Srbije od sjevera prema jugu države
Ogromna zainteresovanost posjetilaca iz zemalja Zapadne Evrope za NP Durmitor
Povoljan geografski položaj i dobra saobraćajna povezanost
Nacionalni i međunarodni status zaštićenog područja
48 planinskih vrhova preko 2.000 mnv
Velika raznovrsnost biljnih i životinjskih vrsta i očuvani ekosistemi
Veliki broj markiranih edukativnih, pješačkih i planinarskih staza (preko 150 km)
Odsustvo industrije i ozbiljnih zagađivača prostora
Relativno dobro očuvana životna sredina (vazduh, zemlja i drugi parametri)
Bogato i raznovrsno kulturno-istorijsko nasljeđe
Očuvana tradicija u mnogim aspektima društveno-socijalnog života stanovnika tog područja
Ogroman potencijal za razvoj planinskog turizma tokom i ljetnje i zimske turističke sezone
Univerzalna ljepota kanjonskih dolina, a naročito kanjona Tare
Dobra putna povezanost uslovljena ranije završenim putem Žabljak-Risan što predstavlja odličnu konekciju područja sa crnogorskim primorjem

NEDOSTACI
Postojanje tzv. divljih deponija na pojedinim lokalitetima
Vodosnabdijevanje tokom ljetnjih mjeseci je neredovno
Snabdijevanje grada vodom iz Crnog jezera
Na području Parka nema vidno obilježenih granice NP na terenu u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima
Mjere navedene u planskim i strateškim dokumentima se često ne sprovode
Pojedini podaci o stanju prirodnih resursa su zastarjeli i nesistematizovani
Nedovoljna izdvajanja za naučna istraživanja
Relativno nizak nivo ekološke svijesti o značaju zaštite prirodnih vrijednosti područja Parka
Nedostatak institucija za zaštitu životne sredine na lokalnom nivou
Još uvijek nedovoljna istraženost arheoloških lokaliteta
Nedovoljna valorizacija kulturne baštine
Stalna migracija lokalnog stanovništva
Napuštanje tradicionalnih načina privređivanja
Nedostatak adekvatne koordinacije u sektoru turizma
Relativno mali broj stanovnika i nepovoljna starosna struktura
Neadekvatan nivo kvaliteta smještajnih kapaciteta (i pored određenog napretka u prethodnih par godina)

Nedovoljan broj planinarskih skloništa
Nedovoljan broj seoskih gazdinstava koje nude smještaj i hranu koja nosi geografsko porijeklo područja
Nedovoljna tehnička opremljenost i broj zaposlenih u Službi zaštite Nacionalnog parka
Nepostojanje Studije kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete Nacionalnog parka, kao i nepostojanje Akcionog plana upravljanja posjetiocima

MOGUĆNOSTI

Izuzetno povoljne geografske predispozicije za razvoj ljetnjeg i zimskog turizma
Veliki potencijal kulturno-istorijskog nasljeđa kao resursa za razvoj turizma
Rast i pozitivni trendovi u pogledu znanja o potrebama razvoja svih oblika održivog turizma
Razvoj drugih djelatnosti usko vezanih za turizam (poljoprivreda, stočarstvo, proizvodnja zasnovana na starim zanatima i druge djelatnosti)
Diversifikacija turističke ponude na različite i vrlo atraktivne zone i lokalitete područja
Očuvana životna sredina i raznovrstan biodiverzitet koji može biti u funkciji razvoja održivog turizma
Mogućnosti za razvoj organske poljoprivrede
Održivi razvoj farmakoterapije (proizvodnja i otkup ljekovitog bilja)
Razvoj projekata koji se baziraju na nisko-karbonskom otisku
Brendiranje određenih proizvoda koje imaju geografsko porijeklo područja i dobijanje sertifikata za iste
Korišćenje nacionalnih i međunarodnih grantova
Povoljni uslovi za razvoj svih vidova turizma (rekreativnog, sportskog, zdravstvenog, naučno-istraživačkog, edukativnog i dr.)
Zaštita od strane UNESCO-a je šansa za adekvatniju zaštitu, ali i međunarodnu promociju Parka
Međunarodna zajednica iskazuje interes za zajednički rad prekograničnih zaštićenih područja u sferi planiranja, zajedničkog rada na zaštiti prirode
Mogućnosti kreiranja pozitivnog imidža područja putem održavanja naučnih i stručnih konferencija, okruglih stolova i dr.

PRIJETNJE

Grad Žabljak se i dalje vodom snabdijeva iz Crnog jezera što predstavlja latentnu opasnost za nivo vode ovog ledničkog jezera
Krivolov (iako u trendu opadanja) i dalje prijeti istrebljenju nekih rijetkih vrsta (tetrijeb, divokoza i dr.)
Sječa šuma za potrebe lokalnog stanovništva
Mogućnost pojave požara na području Parka i njihovo otežano lokalizovanje zbog planinske konfiguracije terena
Ugrožavanje autohtone vodene faune zbog neadekvatnog poribljavanja
Neplanska eksploatacija ljekovitog bilja
Obolijevanje šuma–invazija različitih biljnih i životinjski štetočina, a što je naročito detektovano u posljednje dvije godine
Nelegalna gradnja na pojedinim lokalitetima
Nedostatak interesovanja za zaštitu tradicionalnog graditeljstva
Veliki pritisak posjetilaca na pojedinim lokalitetima npr. na Crnom jezeru
Veliki broj pješačkih i planinarskih staza koje je potrebno redovno održavati
Neuređeni vidikovci

2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI

Flora i vegetacija

U prethodnom Planskom periodu u NP Durmitor akcenat je dat na istraživanje i kartiranje Natura habitata, sa kodom 4060 planinske i borealne vrištine (ispod prevoja Sedlo, Čista strana - Savin kuk) i 7230 Alkalne tresave, 7140 Prelazne tresave i 6410 Livade beskoljenke na karbonatima (Barno jezero). Popisane su dijagnostičke i prateće vrste i uspostavljen je monitoring stanja populacija.

Planinske i borealne vrištine 4060 kartirane su na širem području Durmitora. Odlikuju se odličnom reprezentativnošću staništa i velikim bogatstvom biljnih vrsta, koja nijesu pod pritiskom.

Na području Barnog jezera kartirana su tri habitata sa kodom (7230, 7140 i 6410). Reprezentativnost ovih staništa je C (loša). Razlog ovakve reprezentativnosti je izloženost prirodnom procesu zarastanja staništa koje je ubrzano klimatskim promjenama. Zarastanje za posledicu ima gubitak staništa, smanjenje brojnosti populacija dijagnostičkih vrsta i dolazak novih ne tipičnih za ova staništa. Upoređujući sa ranijim nalazima očigledno je smanjenje staništa (a time i brojnosti populacije) za insektivornu i zakonom zaštićenu vrstu *Pinguicula balcanica*, za *Menianthes trifoliata*, koja je borealni relikv i zakonom zaštićena vrsta, kao i za močvarnu bijelu orchideju *Pseudorchis frivaldii*.

Budući monitoring će biti usmjeren na dalju dinamiku promjena na ovom staništu.

Šume i šumski ekosistemi

Šume u nacionalnim parkovima su šume posebne namjene. Predstavljaju naročite prirodne vrijednosti i prvenstveno su namijenjene za naučna istraživanja i nastavu, odmor i rekreaciju. Šume u Nacionalnom parku Durmitor podložne su različitim pritiscima i faktorima koji utiču na zdravlje šumskih ekosistema. Ovi faktori obuhvataju abiotičke, biotičke i antropogene uticaje, svaki sa različitim posljedicama.

Najznačajniji pritisak na ovo područje dolazi od abiotičkih faktora i manifestuje se kroz požare, sušenja zbog siromašnih i plitkih staništa te suše. Na višim nadmorskim visinama i grebenima česte su štete od snjegoizvala i vjetroloma.

Biotički pritisak uključuje prisustvo patogenih gljiva i štetnih insekata. Najčešći problem je štetno djelovanje insekata iz grupe potkornjaka, a pojedini dijelovi Parka, kao što je područje oko Crnog jezera, znatno su ugroženi od ovih štetočina. Posebno zabrinjavajuće je prisustvo patogene gljive *Heterobasidion annosum*, koja ozbiljno ugrožava jelovu i smrčevu šumu u cijelom Parku. Antropogeni pritisak se ogleda u ilegalnim sječama i drugim nedozvoljenim aktivnostima koje mogu izazvati požare i štete na drveću. Šumski ekosistemi u području kanjona rijeke Tare predstavljaju dragocjene prirodne resurse i ključne čuvare biodiverziteta. Ovi ekosistemi su trenutno stabilni i očuvani. Međutim, njihovo stanje nije potpuno obezbijeđeno, jer postoje prijetnje koje potencijalno ugrožavaju njihovu dugoročnu stabilnost. Najznačajniji faktor rizika i negativnog uticaja na ove šumske ekosisteme dolazi od antropogenih faktora. Nelegalna sječa drveća predstavlja ozbiljan izazov, budući da neovlašćene aktivnosti često uključuju nepropisno i masovno uklanjanje šumskih resursa. Takođe, požari su posebno destruktivni jer ne samo da uništavaju vegetaciju, već i ugrožavaju životinjski svijet i uzrokuju dugoročne štete za prirodne ekosisteme. Očuvanje ovih stabilnih šumskih ekosistema u kanjonu Tare zahtijeva odgovorno upravljanje, monitoring i odlučnu akciju protiv nelegalnih sječa i požara.

Fauna

Beskičmenjaci

Monitoring dnevnih leptira započeo je 2023. godine. Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring budući da su ovi organizmi najosjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Istraživanja su vršena na osnovu literalnih podataka, koji su upotpunjeni nalazom stanja na terenu. Pored monitoringa prisustva svih dnevnih leptira, posebno su sprovedene aktivnosti evidencije vrsta dnevnih leptira koji su zakonom zaštićeni, kao i Natura 2000 vrste.

Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Durmitor je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata. Dobijena lista dnevnih vrsta leptira ne može se smatrati konačnom, te je neophodno nastaviti istraživanja i u narednom periodu.

Fauna riba

Ihtiofaunu NP Durmitor čine dva tipa vodenih staništa. Prvi je predstavljen sa više visokoplaninskih jezera, a drugi vodenim tokovima od kojih praktični značaj za ihtiofaunu ima samo rijeka Tara. Jezera u NP Durmitor nemaju svoju autohtonu ihtiofaunu, odnosno sve vrste riba su unesene u ova jezera (alohtone vrste). Prisutno je pet vrsta. Prva poribljavanja durmitorskih jezera izvršena početkom XX vijeka prenošenjem potočne pastrmke (*Salmo labrax m. fario*) iz rijeke Bukovice. Poribljavanja su naročito postala intenzivna šezdesetih i sedamdesetih godina, kada se u durmitorska jezera ubacuju i vrste koje nijesu iz naših krajeva. Tako je u veći broj jezera unesena alpska vrsta jezerske zlatovčice (*Salvelinus alpinus*), a u neka i kalifornijska pastrmka (*Oncorhynchus mykiss*). U istom periodu ubačena je i nepredatorska vrsta gaovica (*Phoxinus phoxinus*). U prethodnih pet godina zabilježena je i nova ubačena invazivna vrsta kinez (*Carassius auratus*). Jezera u smislu ribastva su prekično beznačajna jer nemaju autohtonu faunu, ali zbog introdukcije alohtonih vrsta riba ugrožena je ostala fauna koja živi u njima.

Za razliku od planinskih jezera, po pitanju autohtonosti faune riba situacija u rijeci Tari je sasvim drugačija. U vodotoku rijeke Tare koji pripada NP Durmitor registrovano je osam vrsta riba i sve su autohtone. Potočna pastrmka, mladica i lipljen u sportsko-lovnom smislu su vrlo cijenjene vrste, odnosno u svim vodama Crne Gore smatraju se za najatraktivnije vrste. Od navedenih lovnih vrsta najbrojnija je potočna pastrmka, zatim lipljen, pa mladica. Pored ovih vrsta, za sportski ribolov interesantne su i dvije ciprinidne vrste, mrena (*Barbus balcanicus*) i skobalj (*Chondrostoma nasus*).

Fauna vodozemaca i gmizavaca

Do sada JPNPCG nije raspolagalo sa podacima istraživanja i monitoringa stanja vodozemaca i gmizavaca na području NP Durmitor. Upravo iz tih razloga je Planom upravljanja predviđen monitoring kako bi se sagledalo pravo stanje batraho- i herpeto faune, a na osnovu toga predložile mjere zaštite. Tokom 2023. godine realizovana su terenska istraživanja u cilju inventarizacije, određivanja distribucije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Istraživanja su pokazala da je brojnost populacija planinskog mrmoljka na Jaban jezeru u padu. Obzirom na važnost ove grupe organizama, jako je važno istražiti razlog smanjenja njihove brojnosti (zabilježeno je prisustvo ribe u jezeru), a dalja istraživanja i monitoring nastaviti tokom proljećnog i ranog ljetnjeg perioda kada je najveća aktivnost ovih vrsta. Za realizovanje programske aktivnosti reintrodukcija mrmoljaka iz Valovitog u Modro jezero, od Agencije za zaštitu životne sredine dobijena je preporuka da se započne istraživanje „nultog stanja biodiverziteta" Modrog jezera i njegove okoline. Cilj istraživanja je da se prikupe relevantni podaci o prisutnosti, distribuciji i

ekologiji pojedinih vrsta ihtiofaune, batraho- herpetofaune, koji će biti osnova za sprovođenje programske aktivnosti.

Trenutno u Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore nije angažovan saradnik za herpetofaunu, iako je sistematizacijom predviđeno mjesto. U budućem vremenskom periodu treba razmotriti mogućnost zaposlenja ili angažovanje eksperta za herpetofaunu.

Fauna ptica

Planom upravljanja NP Durmitor za period 2021-2025. godina predviđen je monitoring gnjezdarica, kako bi se stekao uvid u njihovo stanje, budući da su ove vrste važne za detektovanje promjena u životnoj sredini. Kako tokom prve dvije godine sprovođenja Plana u JPNPCG nije bio angažovan stručni saradnik za ornitofaunu, istraživanja su započeta 2023. godine. Monitoringom su obuhvaćene vrste koje se nalaze na Crvenim listama. U svrhu istraživanja koriste se protokoli monitoringa za osam odabranih vrsta ptica sa Aneksa I Direktive o pticama „Monitoring protocols for eight selected annex I bird species“ (Rubinić-Mihelić).

S obzirom na važnost ovih vrsta ptica potrebno je od Centra za zaštitu i proučavanje ptica i Agencije za zaštitu životne sredine pribaviti podatke o istraživanjima koja su vršena u prethodnom periodu, kako bi se sagledalo stanje i dobila osnova za dalje istraživanje ptica gnjezdarica.

Fauna sisara

U NP Durmitor nastavljen je monitoring i istraživanje divokoze (*Rupicapra rupicapra*), mrkog medvjeda (*Ursus arctos*), evropske vidre (*Lutra lutra*) i sivog vuka (*Canis lupus*). Kontinuirano se vrši i praćenje ostalih vrsta sisara i njihovih populacija. Monitoring divokoze se realizuje tokom čitave godine. Zadnjih godina istraživanjem utvrđeno je povećanje broja divokoze na teritoriji masiva Durmitor. Odličan pokazatelj očuvane i zdrave populacije jeste veliki broj podmlatka.

Monitoringom mrkog medvjeda (*Ursus arctos*) na lokacijama Grabovice, Male Crne Gore, Sušice i kanjona Tare, može se konstatovati da je populacija medvjeda je u porastu, očuvana i zdrava. Tokom 2023. godine na području Mala Crna Gora i Sušica uočeno je redovno viđanje oko 15 jedinki medvjeda. Štete od medvjeda su tokom 2023. godine bile najčešće na košnjama.

Monitoring vuka (*Canis lupus*) je od izuzetnog značaja, jer ekološka uloga vuka kao vrsnog predatora i prirodnog sanitarca ima veliki uticaj na druge vrste posebno oboljele, stare i slabe. Prisustvo vuka u eliminacija bolesnih jedinki je ključna da se bolest ne bi širila na ostatak krda (divokoze, srne) i omogućava opstanak najboljih i najzdravijih jedinki za reprodukciju što je temelj opstanaka vrsta. Prethodnih godina rjeđe su registrovani indirektni i direktni tragovi vuka. Tokom 2023. godine tragovi prisustva vuka su registrovani na više lokacija, što je dobar pokazatelj da je vuk prisutan u Parku i da se duže zadržava.

Monitoring vidre (*Lutra lutra*) pokazuje da je vrsta prisutna na području ispod sela Tepaca, dijelu Premćana i okolini Premćanskog mosta. U kanjonu Sušice i okolini Crnog jezera nije registrovano prisustvo vidre.

Monitoring krupnih sisara i vrsta iz porodice Mustelidae biće nastavljen i tokom 2024. godine sa posebnim osvrtom na važna staništa, faktorima koji ih ugrožavaju i mjerama zaštite u cilju unapređenja i očuvanja ovih vrijednih populacija.

U protekle tri godine započeo je sistematičan monitoring diverziteta faune slijepih miševa. Potvrđeni su nalazi za dvije pećine na teritoriji NP Durmitor koje su u prošlom vijeku identifikovane kao važne za očuvanje ove grupe životinja i identifikovana je važna porodijska kolonija malog potkovičara (*Rhinolophus hipposideros*) koja u Crnoj Gori predstavlja drugu

najveću porodijsku koloniju ove vrste. U budućem periodu nastaviće se istraživanje o diverzitetu ove grupe faune na neistraženim djelovima Parka kao i praćenje stanja na već identifikovanim važim staništima i skloništima.

Kvadovi su veoma česta pojava. Razoreni putevi, uništeni pašnjaci i buka su samo neke od posljedica koje izazivaju. Na gotovo sve životinjske vrste sisara buka ima negativan uticaj. Uništavanje puteva predstavlja uništavanje važnih prelaza i teritorija koje pojedine vrste koriste i obilježavaju (sivi vuk). Inovacije poput dronova, kvadova i motornih sanki utiču na sve aspekte života većine životinjskih vrsta.

Vode

U prethodnom planskom periodu vršen je monitoring od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore na Crnom jezeru. Prikupljeni su podaci sa mjernog mjesta kod splava. Dosadašnji rezultat mjerenja su pokazali da je kvalitet vode Crnog jezera u zahtijevnoj A1 klasi. Najznačajniji problem i pritisaka na hidrološke objekte u NP Durmitor jeste vodosnabdjevanje Žabljaka i naselja oko njega. Zahvatanjem dodatnih količina iz podzemnih voda Crnog jezera može se ugroziti postojanost ovog hidrološkog sistema, koji je i glavna prirodna vrijednost Parka.

Daljim planom potrebno je nastaviti monitoring i prikupljati podatke od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, takođe u slučaju donošenja nove Prostorno planske dokumentacije za područje NP Durmitor neophodno bi bilo da se nađe alternativno rješenje koje podrazumijeva zahvatanje voda izvan teritorija koje obuhvata Nacionalni park Durmitor.

Materijalna kulturna baština

Na osnovu postojećeg stanja arheoloških nalazišta, potencijalnih i zakonom zaštićenih kulturnih dobara i tradicionalne arhitekture, može se konstatovati da je materijalna kulturna baština Durmitora slabo istražena, devastirana i nevalorizovana. Prilikom obnove manastira, u dolini rijeke Tare krajem XX i tokom prve decenije XXI vijeka, nepoštovanjem planske dokumentacije i konzervatorskih načela, devalvirane su izvorne karakteristike ovih kulturnih dobara. Drastičan primjer devastacije predstavlja konak neprimjerenih dimenzija i materijala izgrađen u samoj porti manastira Dobrilovina.

Decenijama unazad stari objekti se najčešće obnavljaju neadekvatno, bez poštovanja tradicionalnih formi i graditeljskih materijala što je stvorilo mješavinu graditeljskih stilova i boja koji narušava izgled koji bi Nacionalni park trebao da prikazuje.

Nematerijalna kulturna baština

Durmitorski kraj je prepoznat po stočarstvu i zemljoradnji kao primarnim djelatnostima seoskog stanovništva, tako da je ponegdje još očuvana tradicija ručnog tkanja (ćilimi, guberi, ponjave, prekrivke, pokrivači, torbe i sl.). Tradicija pletenja vunениh proizvoda (džempera, čarapa, rukavica, kapa, šalova), gdje ženska kreativnost dolazi do izražaja zadržala se do danas. Usmena tradicija, koja je pravi izraz životne stvarnosti u prošlosti, prožima i savremeni život. Područje NP Durmitor i danas je prostor u kome junačke pjesme imaju žive stvaraoce i publiku.

Kroz istraživački rad na identifikovanju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine: običajne prakse, izvođačke djelatnosti, starih zanata i vještina ljudi u Parku, nastavljena su istraživanja na inventarisanju NKN (Iz domena domaće radinosti zabilježene su vještine ručnog rada vez, heklanje i pletenje).

Dosadašnji rezultati na polju NKN, prezentovani su kroz konkretne primjere dobre prakse koja se sprovodi u okviru Nacionalnih parkova Crne Gore. Na multidisciplinarnoj naučnoj

konferenciji Nematerijalno kulturno nasljeđe i održivi turizam - Mogućnosti i izazovi 2003-2023. predstavljen je rad pod nazivom „Značaj JPNPCG u očuvanju, valorizaciji i prezentaciji nematerijalnog kulturnog nasljeđa kroz turističku održivost,” a u toku je izrada Zbornika sa Konferencije u kojem će biti publikovan.

Neplanski razvoj i pretjerana komercijalizacija, doveli su do ozbiljnog pritiska na prostor izgradnjom infrastrukturnih objekata. Rezultat toga je da je gotovo nemoguće sačuvati kulturni pejzaž sa tradicionalnom graditeljstvom, koji je u nestajanju. Takođe su prisutni negativni demografski trendovi uz odliv stanovništva. Nedostatak povezanosti i neusklađenost u razvoju održive privrede uključujući stočarstvo i djelimično poljoprivredu, kao i turizma, negativno se odražava i na tradicionalno zanatstvo kojeg je sve manje.

Edukacija i interpretacija

Edukativna predavanja namijenjena školskoj populaciji vezana su prevashodno za prezentaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, a realizuju se u Centrima za posjetioce koji se nalaze na edukativnoj stazi oko Crnog jezera i u Upravnoj zgradi Nacionalnog parka Durmitor i dostupni su posjetiocima tokom cijele godine.

U Parku postoje jedna edukativna staza oko Crnog jezera i dvije tematske staze: „Staza mlinova“ i „Kanjon Tare – Život na ivici i vječita inspiracija”, a na stazi se nalaze i uređeni vidikovci „Brojila” i „Soa”.

Popularizacija biodiverziteta i unapređenje edukativnih i interpretativnih sadržaja, kroz različite aktivnosti doprinose boljem poznavanju prirodnih vrijednosti i boljem razumijevanju potrebe čuvanja prirode na prostoru nacionalnih parkova i održivom korišćenju resursa.

U Parku se organizuju radionice po edukativnom programu „Obradujmo prirodu NP Durmitor“, za koje se koriste edukativni bukleti čija je izrada podržana od strane Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija. Koristeći edukativne buklete učenici imaju priliku da kroz tekstove, zanimljivosti i pitanja prošire znanja i vještine vezane za najznačajnije prirodne vrijednosti ovog zaštićenog područja.

U okviru strateške oblasti edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka pristupiće se analizi i prilagođavanju smjernica u planiranju budućih aktivnosti shodno preporukama IUCN organizacije. U narednom periodu u svrhu unaprjeđenja edukacije školske populacije, osmisliće se i pristupiti izradi novih sadržaja (multimedijalna prezentacija, bojanka i edukativni listići), za šta će se tražiti saglasnost Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Zavoda za školstvo. Edukativni kutak na veb-stranici Preduzeća obogatiće se novim sadržajima.

Kroz UNESCO projekat „Smanjenje pojave šumskih požara u Nacionalnom parku Durmitor i slivu rijeke Tare”, poseban naglasak će biti na edukaciji djece u osnovnim školama na sjeveru, u opštinama koje gravitiraju NP Durmitor. Organizovanje edukativnih radionica planiraju se na proljeće 2024. godine i biće otvorenog tipa.

Promocija

Služba za promociju, marketing i turizam implementira aktivnosti koje imaju za cilj promociju prirodnih, kulturnih i radom stvorenih vrijednosti i turističke ponude Nacionalnih parkova Crne Gore zasnovane na prirodi.

Promocija NP Durmitor u periodu od 2021-2023. godine sprovodila se u kontinuitetu na više načina od čega izdvajamo aktivnosti i događaje kroz saradnju sa najznačajnijim institucijama i organizacijama i NVO sektorom. Saradnjom sa medijima, organizovanjem i učestvovanjem na različitim vrstama događaja uključujući međunarodne turističke sajmove, osmišljavanjem edukativnih radionica u Centru za posjetioce u cilju promocije vrijednosti zaštićenog područja

UNESCO sajta kod školske populacije, promotivnim tekstovima i fotografijama za elektronske portale i društvene mreže, realizovane su aktivnosti u cilju promocije najznačajnijih aktivnosti, turističke ponude i vrijednosti ovog zaštićenog područja. Značajni ekološki datumi i događaji organizovani kako samostalno tako i u saradnji sa drugim subjektima, promovisani su putem veb-sajta JPNPCG, kao i na društvenim mrežama, facebook, instagram i youtube.

Tokom 2023. godine, nastavljena je saradnja sa značajnim turističkim subjektima, posebno NTOCG u cilju organizovanja turističkih sajмова, te posjeta međunarodnih predstavnika medija. Promotivni tekstovi, fotografije i kratki video spotovi objavljuvani su u cilju popularizacije turističke ponude, kao i manje posjećenih lokacija. Takođe, pripremani su i objavljuvani tekstovi upozorenja i apela o pažljivom korišćenju planinarskih staza i neophodnosti očuvanja prirode od nezakonito odloženog otpada i pojava požara. Povećan je broj pratilaca, kao i vidljivost i posjete profila JPNPCG na društvenim mrežama.

U narednom periodu nastavak unapređenja saradnje sa ključnim subjektima, posebno lokalnim upravama Opština kojima gravitira Park, LTO i NVO sektora sa ovog područja, doprinijeće efikasnijoj promociji vrijednosti NP Durmitor kao UNESCO sajta i atraktivne destinacije za aktivan odmor na sjeveru Crne Gore. Uz osmišljavanje organizovanih programa obilaska Parka, unapređenje propagandnog i promotivnog materijala u okviru marketinga Preduzeća, izradom novog sajta, osmišljavanjem i sprovođenjem PR kampanje u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja nacionalnih parkova, dodatno će se unaprijediti vidljivost ukupnih vrijednosti ovog zaštićenog područja. U kontinuitetu će se nastaviti sprovođenje promocije vrijednosti parkova u saradnji sa ostalim relevantnim subjektima, kao i na društvenim mrežama za šta su potrebna novčana ulaganja.

Turistička infrastruktura

Većina posjetilaca u Nacionalni park Durmitor dolazi automobilima do ulaza na Crnom jezeru i na Vojnom odmaralištu, na kojima postoje uređeni kontrolno-naplatni punktovi.

Zbog bolje kontrole prostora i naplate ulaznica neophodno je u narednom periodu aktivirati kontrolno – naplatne punktove u Dobrom dolu, Todorovom dolu, kao i na polazištu za raftere na Splavištu (II logor).

U Parku postoje dva Centra za posjetioce, na edukativnoj stazi oko Crnog jezera i u Upravnoj zgradi Nacionalnog parka Durmitor. U funkciji je samo Centar za posjetioce u Upravnoj zgradi. Zbog male kvadrature ovih objekata i prostorne organizacije prostorija, nameće se potreba njihove adaptacije.

U ponudi Parka nalaze se dva planinarska doma: „Škrka“ i „Sušica“. Tokom 2022. godine izvršena je prva faza radova na planinarskom domu Škrka, kada je postavljena krovna konstrukcija. Međutim, neophodni su hitni radovi na uređenju enterijera ovog planinarskog doma kako bi bio u funkciji posjetilaca.

Tokom 2023. godine u Plan objekata privremenog karaktera predložene su lokacije Valoviti Do i Donja Ališnica za postavljanje planinarskih skloništa. Zbog velikog broja posjetilaca i njihove bezbjednosti u narednom periodu neophodno je postaviti planinarsko sklonište na lokaciji Valoviti Do. Na prostoru Parka nalaze se i dva skloništa koji nisu predviđeni za duži boravak planinara, već samo kao prenoćište na višednevnim pješačkim turama ili u slučaju loših vremenskih uslova i to: alpinističko sklonište „Karlice“ i planinarsko sklonište „Lokvice“ koje je u lošem stanju i za koje je neophodna rekonstrukcija. Rekonstruisani motel „Radovan luka“, dat je u dugoročni zakup.

Kroz nastavak uređenja panoramske rute „Durmitorski prsten“ izvršiće se uređenje parking prostora duž panoramske rute, postavljanje odmorišnog mobilijara (drvene klupe), kao i uređenje vidikovca Ćurevac.

Odmorišni mobilijar u Parku je na zadovoljavajućem nivou, ali zahtijeva redovno održavanje i obnovu.

U NP Durmitor postoji veliki broj uređenih i markiranih pješačko - planinarskih staza različitih dužina i stepena zahtjevnosti. Park ima i dvije kružne, uređene i markirane staze za planinski biciklizam, težeg stepena zahtjevnosti. Sistem pješačkih staza je neophodno redovno održavati i po potrebi obnavljati markaciju, smjerokaze i informativne table. U narednom periodu razmotriće se mogućnost uspostavljanja saradnje sa lokalnom samoupravom u svrhu održavanja lokalnih staza i formiranja njihovog registra. Pored održavanja staza planirano je da zaposleni pohađaju obuku za markirante pripravnike kako bi na kvalitetan način izvršili uređenje pješačko-planinarskih staza lokalnog karaktera.

U narednom periodu u cilju unaprijeđenja turističke ponude „splavarenje rijekom Tarom“, predviđena je završna faza kojom će se objekat za raftere na Žugića luci staviti u funkciju namjene.

Na putnim pravcima ka Parku i na ulazima u Park planirano je postavljanje najavnih, glavnih i ulaznih tabli, koje bi upućivale posjetioce na Park. Sistem informativnih tabli u samom Parku je nedovoljan i zahtijeva postavljanje novih tabli kojima bi se posjetioci bolje informisali o njegovim prirodnim i kulturnim vrijednostima, te će se u narednom periodu izvršiti zamjena folija na oštećenim tablama i postaviće se nove table na tačno utvrđenim mjestima.

Glavne atrakcije u Parku nijesu dostupne osobama sa invaliditetom, te će se adaptacijom Centra za posjetioce u Upravnoj zgradi i Centra na edukativnoj stazi oko Crnog jezera planirati postavljanje rampi za pristup osoba sa invaliditetom.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Parka bazira se na aktivnom odmoru u prirodi i u skladu je sa principima održivog turizma. Pješačenje, planinarenje, biciklizam, kampovanje, foto-safari, sportski ribolov, vožnja čamcem, kajakarenje, centri za posjetioce, predstavljaju turističku ponudu Parka. Najatraktivnija turistička ponuda Nacionalnog parka Durmitor je splavarenje (rafting) rijekom Tarom.

U cilju Obogaćivanje turističke ponude Parka u narednom planskom periodu planira se formiranje novog turističkog proizvoda „posmatranje ptica“; „posmatranje divljih životinja“, kao i unapređenje turističke ponude „šetnje na krpljama“.

NP Durmitor ima izvanredne prirodno geografske preduslove i veliki potencijal kako za pješački, tako i za biciklistički turizam. Planinski biciklizam na Durmitoru je odličan način da se upoznaju priroda, jedinstvena ljepota i geografske karakteristike ovog Nacionalnog parka. Na njegovom unapređenju i promociji će se intenzivno raditi u narednom periodu.

Upravljanje posjetiocima

Jedinstvena prirodna vrijednost Nacionalnog parka, prepoznata kako na nacionalnom tako i međunarodnom planu uključivanjem na popis svjetske prirodne baštine pod UNESCO-ovom zaštitom, čini upravljanje ovim zaštićenim područjem složenim. Upravljanje posjetiocima odvija se u skladu s načelima očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenog područja.

Turistička ponuda se zasniva na aktivnom odmoru u prirodi. U pružanju usluga na prostoru Parka dominantan je izletnički turizam u vidu jednodnevnih tura kao što su pješačenje edukativnom stazom oko Crnog jezera, posjeta planinskim jezerima, te upoznavanje prirodnih vrijednosti Parka i sportsko-rekreativni turizam u kojem dominiraju rafting rijekom Tarom, planinarenje, pješačenje i biciklizam.

Tokom ljetnje sezone karakteristična je organizovana posjeta posredstvom turističkih agencija, turoperatora, kao i individualne posjete turista. Kontrola i naplata ulaznica se vrši na ulazno-kontrolno-naplatnim punktovima i od strane nadzornika na određenim lokacijama.

Park bilježi povećan broj posjetilaca od jula do polovine septembra, posebno na prostoru oko Crnog jezera i Splavištu na rijeci Tari. Trend povećanja broja posjetilaca iz godine u godinu za ovo Javno preduzeće veoma je važno jer pokazuje sve veće interesovanje posjetilaca za vrijednosti ovog zaštićenog područja i turističku ponudu zasnovanu na prirodi. Tokom glavne sezone vrši se anketiranje posjetilaca čiji rezultati pokazuju strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca.

U skladu sa rastućim interesovanjima i povećanjem broja kako domaćih, tako i međunarodnih posjetilaca, u skladu sa ciljevima zaštite, unapređivaće se turistička infrastruktura, sistem kretanja i aktivnosti posjetilaca, te i kvalitet doživljaja Parka. U narednom planskom periodu neophodno pažnju usmjeriti na osmišljavanje organizovanih programa obilazaka.

Neophodno je izraditi studiju prihvatnih kapaciteta za lokalitet Crno jezero, u skladu sa smjericama zaštite prirode, na osnovu kojih će se razviti mehanizmi praćenja i regulisanja broja posjetilaca tj. izraditi Akcioni plan upravljanja posjetiocima.

Saradnja sa nacionalnim organizacijama i institucijama

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore kroz zakonske mehanizme i na osnovu strateško-planskih dokumenata ostvaruje saradnju sa brojnim organizacijama i institucijama na nacionalnom nivou. S tim u vezi u sferi zaštite prirode i biodiverziteta ostvaruje saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Dosadašnja saradnja pokazala je nedostatak u procedurama razmjene podataka kao što je nedostavljanje rezultata istraživanja biodiverziteta od strane trećih lica, a koje bi doprinijele da se podignu upravljačke aktivnosti zaštićenog područja na veći nivo, naročito onih koje se odnose na biodiverzitet.

Od nadležnog Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, se dobija saglasnost na planove upravljanja, godišnje programe upravljanja, a na kraju svake kalendarske godine istom predaje Izvještaj o radu i realizovanim programskim aktivnostima za svih 5 (pet) nacionalnih parkova. Vršiti druge aktivnosti koje proističu iz nadležnosti resornog ministarstva.

JPNPCG ostvaruje saradnju i sa drugim ministarstvima, a prije svega sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvom prostornog planiranja urbanizma i državne imovine, Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvom kulture i medija i dr. Nacionalni parkovi sarađuju sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju koji vrši redovan monitoring kvaliteta voda, vazduha i ostalih parametara.

Kao rezultat saradnje sa Fondom za zaštitu životne sredine Crne Gore (Eko-fond), dobijena je donacija Ekofonda za nabavku opreme za rendžersku službu za potrebe spašavanja i požara za svih pet nacionalnih parkova u ukupnom iznosu od 153.000 EUR.

Takođe, JPNPCG implementira različite oblike saradnje sa brojnim naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu. Sa nekim od njih ima potpisane memorandume o saradnji koji bliže uređuju i targetiraju pojedine oblasti na kojima ta saradnja počiva. U cilju pripreme i realizacije turističke sezone Nacionalni parkovi imaju koordinirane aktivnosti sa Nacionalnom turističkom organizacijom i lokalnim turističkim organizacijama. Te aktivnosti su vezane za zajedničku promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti na turističkim sajmovima u regionu i inostranstvu. Nacionalni parkovi imaju intenzivnu saradnju sa brojnim nevladinim organizacijama iz oblasti zaštite biodiverziteta i prirode generalno. Sa mnogim od njih sprovodi zajedničke projekte iz oblasti turizma i zaštite životne sredine.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

JPNPCG kontinuirano ostvaruje saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama, ali uvijek ima prostora za njeno unapređenje. Važno je naglasiti i da većina međunarodnih

organizacija funkcionira na principu plaćanja redovnih godišnjih članarina. Npr. EUROPARC Federaciji JPNPCG nije uplaćivalo članarinu od 2019. godine uslijed nedostatka finansijskih sredstava, što onemogućava njegovo aktivno učešće na konferencijama, studijskim posjetama, zajedničkim projektima i sl. Članarina prema IUCN organizaciji je uplaćena u toku 2023. godine, što je omogućilo ponovno pokretanje saradnje i učešće na IUCN konferenciji za Evropu i Sjevernu i Centralu Aziju. Kao primjer dobre saradnje navodimo saradnju sa međunarodnom nevladinom organizacijom Parkovi Dinarida.

U kontekstu međunarodne saradnje, služba za projekte i međunarodnu saradnju je unaprijedila svoje kapacitete prisustvom treninzima i zaposlenjem još jednog lica sa iskustvom u pripremi i implementaciji projekata i na taj način je i prošireno polje istraživanja donatora i konkurisanja.

Projekti koji su prihvaćeni su projekat finansiran od strane UNESCO i Abrdn Fondacije sa ciljem smanjenja pojave i suzbijanja šumskih požara na prostoru Durmitora i Kanjona Tare, (ukupna vrijednost projekta je 23.700 EUR), kao i donacija u sklopu Interreg Danube Region Programme koji za cilj ima oporavak staništa koja su značajni koridori za krupne sisare (projektni budžet Parkova je 137.410 EUR).

Prošireno je i polje istraživanja donatora, konkurisanja i izgradnje partnerstava pa je tako ostvareno učešće u projektu koji sprovodi FAO Mountain Partnership Secretariat kroz volontersku stručnu podršku u prikupljanju podataka koje će dalje obraditi Univerzitet „La Sapienza“ Italija. Cilj ove analize je unapređenje kvaliteta života lokalnih zajednica planinske regije kroz održivo upravljanje prirodnim resursima.

U toku je i uspostavljanje saradnje sa konzervacijskim grupama kao što je Global Conservation sa ciljem unapređenja Službe zaštite u nacionalnim parkovima, ali i donacijama i prihodovanjima od strane firmi, a što bi podržalo specifične potrebe kao što je očuvanje biljnog i životinjskog svijeta, istraživanje i monitoring.

Saradnja sa lokalnim zajednicama

Prioritet u radu JPNPCG je unapređenje saradnje sa lokalnim zajednicama i reprezentativnim predstavnicima koje se ostvaruju kroz različite modalitete. S tim u vezi, Nacionalni parkovi su organizovali tematske sastanke sa predstavnicima lokalnih samouprava koje administrativno zauzimaju prostore nacionalnih parkova, LTO Žabljak, Plužine, Pljevlja, Šavnik, Mojkovac, predstavnicima turističke privrede, reprezentativnim predstavnicima lokalnih struktura i drugih relevantnih subjekata. U periodu 2021-2023. godina iz različitih, specifičnih razloga nijesu u kontinuitetu održavani sastanci sa lokalnim strukturama. U međuvremenu je formirana baza podataka, pa će ista poslužiti za definiciju aktivnosti za narednu programsku godinu.

Na osnovu analize kao ograničavajući faktori u radu sa lokalnim zajednicama identifikovani su sledeći faktori:

- Veliki udio šumskih ekosistema u privatnom vlasništvu u granicama NP Durmitor;
- Stalno prisutna opasnost od nelegalne sječe i nelegalnog lova;
- Očekivanja domicilnog stanovništva i korisnika prostora Parka u smislu ekonomske dobiti koja ne korespondira sa strogim uslovima zaštite koji su na međunarodnom i nacionalnom nivou definisani za NP Durmitor;
- Opasnost od pojave nelegalne gradnje koja je obilježila ovo područje u nekom ranijem periodu;
- Nedostatak administrativnih kapaciteta u samom Parku koji bi mogao intenzivirati i unaprijediti rad sa lokalnim zajednicama;

- Nedovoljna uključenost mjesnih zajednica u procesima donošenja i implementacije Planova i Programa upravljanja za NP Durmitor;
- Nesinhronizovanost privrednih struktura (poljoprivreda) sa turizmom;
- Nelojalna konkurencija u obavljanju turističkih djelatnosti (rafting, splavarenje, postojanje objekata bez dozvole);
- Neadekvatna selekcija i odvoz otpada sa pojedinih mikro lokacija u Parku;
- Nedefinirana regulativa i ne postojanje propisa prilikom korišćenja kvadova na ruti „Durmitorski prsten“ i na pojedinim mjestima u Parku.

Socio-ekonomski forumi

U prethodnom planskom periodu u svih pet nacionalnih parkova formirani su Socio-ekonomski forumi koji imaju savjetodavnu ulogu. Isti su formirani sa ciljem unapređenja svih oblika saradnje sa lokalnim strukturama, sa generalnim ciljem veće inkluzivnosti prilikom donošenja planova, programa i njihove implementacije. U njihovom formiranju korišćene su tehničke preporuke i smjernice od strane svih relevantnih međunarodnih institucija i organizacije (IUCN, WWF, UNESCO i dr.) i formalno implementirane najbolje upravljačke prakse iz razvijenih evropskih zemalja.

Učešće lokalnih struktura u upravljačkim okvirima zaštićenih područja je tekovina koju baštine države EU i kroz formiranje Savjeta (kao neformalnih tijela) JPNPCG je nastoji da u skladu sa geografskim i socijalno ekonomskim specifičnostima svakog područja ponaosob prati savremene trendove.

Cilj savjeta je povećanje transparentnosti u radu, kao maksimalnu participativnost lokalnih struktura prilikom kreiranja politika zaštite i održivog razvoja.

Rad savjeta imao je svoj kontinuitet, a u programskoj 2023. godini njihov rad je izdignut na viši nivo. Formirana je baza podataka koja broji 7 klastera i uključuje niz različitih udruženja. U prvoj polovini godine održan je jedan sastanak koji je okupio ključne stakeholdere, dok je nakon formiranja baze održan tematski sastanak u proširenom sastavu, na kojem je analizirana dosadašnja turistička sezona, pritisci i prijetnje.

Formirana baza podataka predstavlja dobru osnovu za aktivnu participaciju lokalnih struktura u radu Parka, realizaciju brojnih zajedničkih aktivnosti na zaštiti i održivom razvoju područja.

Fizička zaštita Parka

Imajući u vidu površinu Parka, njegovu otvorenost, konfiguraciju terena i nepristupačnost u pojedinim zonama, broj angažovanih radnika koji rade na poslovima fizičke zaštite trebalo bi da bude veći. Veći broj zaposlenih u Službi zaštite pored svojih redovnih poslova na zaštiti prirodnih dobara radi i poslove na naplati naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova. Pored toga, tri nadzornika su veći dio 2023. godine bili odsutni zbog zdravstvenih problema. Poseban problem koji otežava rad Službe zaštite je razućenost terena, a svaki dio terena je potrebno konstantno kontrolisati. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanju protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova, izlovljavanje ribe i dr.).

Zaštita se sprovodi 24h neprekidno po smjenama, pri čemu nadzornici svakodnevno evidentiraju sva dešavanja na prostoru Parka, sa posebnim angažovanjem na graničnom dijelu, kao i kretanje krupnih sisara i njihovu prihranu tokom zimskih mjeseci.

Tokom 2023. godine obavljano je stalno patroliranje preko Todorovog i Dobrog dola, a po potrebi su realizovana i noćna dežurstva. Kada je postojala potreba za tim, noćno dežurstvo

je organizovano u Tepcima, na Drugom logoru - Splavištu, u Dobrilovini i Žugića Luci. Služba zaštite je svakodnevno bila prisutna na lokalitetima: Škrke, Sušice i Dragišnice.

Svi zaposleni u Službi zaštite i u Službi za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture bili su u obavezi da svakodnevno prate i osmatraju teren, u cilju blagovremene prijave eventualnog požara, kao i ličnog intervenisanja u slučaju požara. U toku 2023. godine Služba nije registrovala ni jedan požar. Požara nije bilo u zoni Parka, a ni u okruženju.

Tokom 2023. godine i saradnji sa EKO Fondom obezbjeđena su sredstva za nabavku uniformi.

Potrebno je produžiti rješenje o organizovanju rada unutrašnje službe zaštite od starane Uprave policije, na osnovu člana 196. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku.

Obilježavanje granica

NP Durmitor nema jasno definisane i obilježene granice, što predstavlja veliku prepreku i izazov za zaštitu i upravljanje prostorom Parka. S tim u vezi, u narednom planskom periodu, shodno Zakonu uputiće se organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Park, inicijativa za formiranje radnog tijela kako bi se definisali izvori finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka.

Otpad

U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno obavlja aktivnosti u cilju sanacije predjela gdje se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o zoni Parka, lokaciji, veličini deponije, vrsti otpadnog materijala i da li je pristupačno mjesto za odvoz otpada. Služba ambijentalne higijene redovno vrše aktivnosti u cilju održavanja prostora Parka čistim, ali je dodatna pomoć svih zainteresovanih subjekata i ekološki odgovornih građana uvijek dobrodošla.

Antropogeni pritisci na području Parka uglavnom su izraženi kroz nesavjesno odlaganje otpada koji predstavljaju veliki pritisak na životnu sredinu. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore prepoznaje važnost održivog upravljanje otpadom naročito zbog vidljivih uticaja otpada po zdravlje i životnu sredinu.

U toku 2023. godine predložen je Nacrt državni plan upravljanja otpadom za Crnu Goru za period 2023 – 2028. godina, kao i Izvještaj Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za Državni plan upravljanja otpadom za period 2023-2028. godina. Takođe, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore organizuje akcije uklanjanja otpada sa prostora Parka povodom obilježavanja značajnih ekoloških datuma u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja prirode zaštićenih područja.

U narednom periodu nastaviće se sa preduzimanjem mjera i aktivnosti koje sprovodi Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj kroz praćenje važeće strateške dokumentacije koja se tiče upravljanja otpadom - Državni plan upravljanja otpadom i lokalni planovi za upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, kao i kroz Zakon o upravljanju otpadom i Zakon o komunalnim djelatnostima.

2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO - ISTRAŽIVAČKI RAD

U narednom periodu potrebno je nastaviti sa naučnoistraživačkim istraživanjima na prostoru Nacionalnog parka jer i dalje ne postoje kompletni podaci o stanju biodiverziteta, a mnogi podaci su zastarjeli i potrebno ih je dopuniti novim istraživanjima. Sa aspekta upravljača veoma je važno imati dobar uvid u kompletno stanje i status značajnih populacija i vrsta flore i faune, kao i stanja ekosistema.

U prethodnom periodu započet je proces uspostavljanja Natura 2000 mreže u Crnoj Gori, pa će se daljim planiranim istraživanjima na uspostavljanju mreže, dobiti jasna slika o stanju staništa i vrsta od značaja. Takođe će se stvoriti preduslovi za adekvatan način upravljanja definisan EU standardima.

Javno preduzeće za nacionalne parkove će podstaći i afirmisati svaki naučno-istraživački projekat i rad za koji se naučne institucije i pojedini naučni radnici opredijele u narednom periodu, pri čemu će se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br.51/08 i 62/13), a koje se odnose na pribavljanja dozvole od Agencije za zaštitu prirode.

Prioriteti koji se odnose na istraživanje i zaštitu prirodnih vrijednosti:

- Istraživanja flore i vegetacije, sa akcentom na: rijetke, endemične, reliktno i zakonom zaštićene vrste;
- Istraživanje gljiva;
- Istraživanje mahovina;
- Istraživanja faune beskičmenjaka;
- Istraživanje bolesti šumskog drveća i žbunja pod uticajem fitopatogenih gljiva i štetnih vrsta insekata;
- Detaljno i sistematsko istraživanje Crnog jezera;
- Detaljno i sistematsko istraživanje Barnog jezera;
- Detaljno i sistematsko istraživanje dijela toka rijeke Tare koji se nalazi u granicama Parka, kako bi se sagledalo ukupno stanje i definisali uslovi za njegovo unaprijeđenje;
- Detaljno i sistematsko istraživanje kanjona rijeke Sušice i doline škrčkih jezera;
- Detaljno i sistematsko istraživanje ostalih ledničkih jezera na području Parka kako bi se izvršila detaljna analiza i definisale mjere za reintrodukciju autohtonih vrsta koje naseljavaju jezera (Modro jezero, Škrčko jezero i Jablan jezero);
- Nastaviti dalja istraživanja vrsta batrahofaune, herpetofaune, ornitofaune i faune sitnih sisara na području Parka u cilju dobijanja sveobuhvatnih podataka o bogatstvu diverziteta vrsta na ovom području.
- Identifikovanje i restauracija eventualno narušenih ekosistema;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podržavati sve vidove održivog turizma;
- Uspostaviti efikasan sistem upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva
- Podržavati socio-ekonomski i kulturni razvoj ovog regiona
- Edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca

3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP DURMITOR 2021-2025.

U planskom periodu 2021–2025. godina, skup strateških oblasti definisanih Planom upravljanja koji proizilaze iz dugoročne vizije, biće vodiči za planiranje i sprovođenje konkretnih aktivnosti upravljanja. Strateške oblasti su posebne izjave o rezultatima koje Uprava JPNPCG nastoji da ostvari u petogodišnjem periodu.

Set strateških oblasti upravljanja se direktno odražava na operativne programe upravljanja, koji sadrže ciljeve upravljanja i aktivnosti. Takav pristup omogućuje integrisanje i usklađivanje složenih zahtjeva efikasnog upravljanja Parkom, u koordinisan koncept upravljanja. Godišnjim programom upravljanja predviđeni su rokovi izvršenja za svaku pojedinačnu aktivnost iz seta strateških ciljeva, indikator aktivnosti, kao i definisani nosioci njihovog izvršenja.

3.1. STRATEŠKO OPREDJELJENJE – VIZIJA

Strateško opredjeljenje Plana se zasniva na setu strateških oblasti, i u vezi sa tim definisanih ciljeva. Ovakvim pristupom će se obezbijediti neometano funkcionisanje i integrisanje različitih ciljeva u jednu cjelinu. Plan propisuje aktivnosti koje će se obavljati u periodu 2021-2025. godine, a koje će biti usmjerene na ispunjavanje definisanih ciljeva upravljanja.

VIZIJA

Nacionalni park Durmitor će biti sjajan primjer zaštićenog područja prepoznatog kao univerzalna svjetska baština, kojim se upravlja u skladu sa najvišim međunarodnim standardima, u cilju zaštite jedinstvene i izvorne prirode Durmitora. Sinergija znanja nauke, kulture i angažovanje cjelokupnog društva očuvaće temeljne vrijednosti i odrediti najbolje perspektive za održivi razvoj ovog izuzetnog područja.

3.2. STRATEŠKI CILJEVI ZA UPRAVLJANJE NP DURMITOR

Strateško opredjeljenje Plana se zasniva na setu strateških oblasti i u vezi sa tim definisanih ciljeva. Ovakvim pristupom obezbjeđuje se neometano funkcionisanje i integrisanje različitih ciljeva u jednu cjelinu.

Postavljeni koncept čini set strateških oblasti:

1. Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta;
2. Očuvanje, unapređenje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala;
3. Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka;
4. Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi ;
5. Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama ;
6. Efikasna kontrola prostora Parka.

Definisanjem ovih strateških oblasti, omogućava se povezivanje različitih ciljeva, što je neophodan preduslov za uspješno i efikasno upravljanje prostorom Parka. Ovako postavljen koncept upućuje na zaključak da je ovaj prostor predisponiran za model održivog korišćenja.

3.3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA

Strateške oblasti i ciljevi u Programu upravljanja izvedene su iz Plana upravljanja NP Durmitor 2021-2025. godine. Numeracija ciljeva i aktivnosti u narednim tabelama identična je sa numeracijom u tabelama Implementacije Plana upravljanja NP Durmitor 2021-2025.

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unapređenja (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja taksonomskih i stanišnih podataka izradiće se mobilna aplikacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Instalirana aplikacija za monitoring
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2021. godine, njena realizacija se planira za ovu godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o prikupljenim podacima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se sa unosom literaturnih i terenskih podataka u Excel-bazu, na sređivanju i sistematizaciji taksonomskih i drugih podataka, na nomenklaturnim usaglašavanjima unijetih taksona sa važećim evropskim listama (Flora Europaea, Catalogue of Life, The Euro+Med PlantBase i The Plant List). Definisanjem važećeg naziva (accepted name) riješiće se problem sinonima i utvrditi konačan broj popisanih taksona na nivou vrste i podvrste. Upoređivanjem sa EU IUCN listom utvrdiće se konzervacijski status taksona na nivou Evrope i na globalnom nivou. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupljeni literaturni izvori, 5 terena sa prevozom i smještajem.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.1
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>280,00€</i>
Aktivnost 1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog ili međunarodnog značaja.

	Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.2	Utvrđeno nulto stanje 4060 planinskih i borealnih vriština, prelaznih i alkalnih tresava- potencijalnih NATURA 2000 staništa
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	
Aktivnost 1.2.1	Kartirati stanišni tip 4060 planinske i borealne vrištine i sprovesti analizu stanja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađene mape distribucije za stanišni tip 4060</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovođiti mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	280,00€
Aktivnost 1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 4060
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 4060</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.1
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.2.3	Dati kartografski prikaz stanišnih tipova (7140, 7230 i 6410) na Barnom jezeru, sprovesti monitoring sukcesije i dati mjere njihovog očuvanja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađene mape distribucije za stanišni tip 7140, 7230 i 6410</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Odrediće se granice, dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovođiti mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	280,00€
Aktivnost 1.2.4.	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta stanišnih tipova na Barnom jezeru (7140, 7230 i 6410)
<i>Indikator</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 7140, 7230 i 6410</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.3
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.3	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz aplikaciju	
Aktivnost 1.3.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja podataka o ubiranju divlje flore u komercijalne svrhe izradit će se mobilna aplikacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2023. godine, njena realizacija se planira za ovu godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.3.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obučanih nadzornika za korišćenje mobilne aplikacije</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju lakšeg prikupljanja podataka o ubiranju ljekovite flore, samoniklog jestivog bilja i gljiva na prostoru NP obučit će se nadzornici u Parku za korišćenje mobilne aplikacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, organizovanje obuke za nadzornike
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnost 1.3.1.
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izvršenih kontrola. Broj terenskih podataka unijetih u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u bazu podataka, uradiće se analiza i kartografski prikaz. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi, treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, obučeni nadzornici za korišćenje aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnosti 1.3.1. i 1.3.2.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.4	Očuvani šumski ekosistemi
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačkama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na utvrđenim bioindikacijskim tačkama izvršit će se prikupljanje podataka o opštem zdravstvenom stanju šumskih ekosistema na prostoru PC Žabljak I. Ptioritet 1

Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Aktivnost 1.4.2	Sprovoditi monitoring dendrometriskih i ekoloških aspekata šumskih ekosistema
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu dendrometriskih i ekoloških aspekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se prikupljanje podataka o stanju šumskih ekosistema. Podaci će se prikupljati sa područja na kojima su evidentirane ili primijećene određene promjene u šumskim ekosistemima Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Pet terenskih izlazaka, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Podatke je potrebno prikupljati svake druge ili pete godine, dok se svakih 10 godina sprovodi potpuna inventura, koja obuhvata četiri vrste podataka.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>640,00€</i>
Aktivnost 1.4.3	Sprovoditi sanitarno-higijenske aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina doznačene drvne mase u šumskim ekosistemima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se obilježavanje četinarskih i lišćarskih stabala sa izrazitim simptomima zaraze, izvaljena i suva stabla, snjegolomovi i vjetrolomovi, prevršena i oštećena stabla, koja nemaju mogućnost daljeg razvoja u cilju zaštite i unapređenja šumskih ekosistema. Aktivnost će se sprovoditi na osnovu izvještaja Službe zaštite sa terena nakon čega stručna služba preduzima dalje mjere Izvršiće se prodaja ogrjeva lokalnom stanovništvu na teritoriji Parka, iz izdanačkih lišćarskih šuma i sanitara kod četinarskih šuma. Po potrebi, izvršiće se popunjavanje šumskih ekosistema sadnjom sadnica u količini od 1000 sadnica smrče i jele, starosti 2+0 i 2+2. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Sedam terenskih izlazaka, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>640,00€</i>
Aktivnost 1.4.4	Sprovoditi mjere zaštite od požara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, izvršiće se nabavka potrebne opreme, instalacija potrebne infrastrukture i distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije. Priorite 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>5.000,00€</i>
Aktivnost 1.4.5	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unijetih podataka u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se prikupljanje i skladištenje vektorizovanih podataka sa terenskih obilazaka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Nabavka softverskog programa
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 1.4.6	Sprovoditi biološke i biotehničke mjere zaštite šuma
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Nabavljena adekvatna biohemiska sredstva i izvještaj o sprovedenim mjerama zaštite</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se nabavka bioloških sredstava za zaštitu četinarskih šuma od parazitske gljive <i>Fomus annosum</i> . Prioritet 4
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od dostupnosti bioloških preparata na tržištu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 1.4.7	Sprovoditi mjere gajenja i sanacije degradiranih šuma
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Površina degradiranih šumskih ekosistema izražena u m² koja je obnovljena i pošumljena</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se sanacija degradiranih šumskih ekosistema, nastalih uslijed požara i drugih biotičkih i abiotičkih faktora. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	U prethodnoj godini nije bilo požara, pa je i sanacija lokacija bila nepotrebna.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.4.8	Sprovoditi monitoring i adekvatne mjere prilagođavanja i adaptacije i obuka u cilju ublažavanja efekata klimatskih promjena
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovođice se mjere adaptacije i prilagođavanja šumskih ekosistema na globalne promjene klime, kao i kontinuirani monitoring šumskih ekosistema. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Aktivnost se djelimično poklapa sa aktivnostima 1.4.3. i 1.4.9. Imajući u vidu finansijske resurse, nije izvodljivo sprovesti sve aktivnosti u potpunosti. Kako se planira od donatorskih fondova obezbijedili potrebna sredstva, tako će se pristupiti konkretnim i odgovarajućim mjerama zaštite, fokusirajući se na prilagođavanje i adaptaciju na klimatske promjene.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>220,00€</i>
Aktivnost 1.4.9	Sprovoditi monitoring potkornjaka i parazitskih i saprofitskih

	gljiva
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Postavljene feromonske klopke i izrađen izvještaj o prikupljenom materijalu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se postavljanje feromonskih klopki u cilju praćenja brojnosti potkornjaka, procijene rizika od prenamnoženja i smanjivanja brojnosti štetnih vrsta potkornjaka. Feromonske klopke će se postaviti u okolini „žarišta“ suvih četinarskih stabala koja se smatraju kao najrizičnija za pojavu prenamnoženja potkornjaka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Nabavka feromonskih klopki i feromona, četiri terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Nabavka feromonskih klopki izvršice se u sklopu aktivnosti 1.4.3 iz Programa upravljanja NP Prokletije 2024
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>160,00€</i>
Cilj 1.5	Utvrđeno nultu stanje dnevnih leptira
<i>Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka</i>	
Aktivnost 1.5.1.	Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti Lepidoptera, kao i dopunjavanje baze podataka monitoringom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.5.2.	Odrediti nultu stanje dnevnih leptira na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju dnevnih leptira</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Pet terenskih izlazaka, službeno vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Cilj 1.6	Urediti sportski ribolov na durmitorskim jezerima
<i>Indikator cilja: Na durmitorskim jezerima je regulisan sportski ribolov i evidencija ulova; Crno jezero je poribljeno adekvatnim brojem pastrmki.</i>	
Aktivnost 1.6.1	Vršiti analizu stanja ihtiofaune i u skladu sa potrebama sportskog ribolova poribljivati Crno jezero
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju ihtiofaune durmitorskih jezera; Izveštaj o količini pastrmke kojom je poribljeno Crno jezero za potrebe sportskog ribolova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiti monitoring ihtiofaune i dalje postupati u skladu sa rezultatima monitoringa. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, službeno vozilo, smještaj
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>220,00€</i>
Aktivnost 1.6.2	Evidentirati ulov i unositi podatke u jedinstvenu bazu koju

	vodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih dozvola i ulova u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Broj komada ribe koje se ulove u rijeci Tari i Crnom jezeru će se unositi u digitalnu bazu koju vodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u svrhu statistike, daljih planiranja aktivnosti i nauke. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Saradnja sa resornim ministarstvom, Službom zaštite i ribolovcima
Odgovornost	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>160,00€</i>
Aktivnost 1.6.3	Odrediti lokacije sa kojih će se obavljati sportski ribolov
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj lokacije za obavljanje sportskog ribolova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa Naredbom o ribolovnim zabranama, lovostaju i minimalnim veličinama riba i drugih vodenih organizama ispod kojih je zabranjen ulov, sprovodiće se aktivnosti kontrole lokacija na kojima se obavlja sportski ribolov. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.6.4	Izraditi edukativni materijal i postaviti table sa obavještenjima na određenim lokalitetima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen edukativni materijal; Pripremljena informacija za informativne table i postavljene informativne table, veza Aktivnost 4.1.10</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa zakonom pripremljena je informacija o načinima obavljanja sportskog ribolova, za potrebe izrade informativnih tabli. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Napomena	Aktivnost je realizovana tokom 2023.godine
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>800,00€</i>
Cilj 1.7	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.7.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca . Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za herpetofaunu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.7.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za herpetofaunu
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00€
Cilj 1.8	Izvršiti reintrodukciju tritona u ledničkim jezerima
Indikator cilja: Uspješna reintrodukcija tritona u Velikom Škrčkom i Modrom jezeru	
Aktivnost 1.8.1	Izvršiti reintrodukciju tritona iz Malog Škrčkog jezera u Veliko Škrčko jezero
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj reintrokovanih jedinki u Škrčko jezero</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiti monitoring tritona iz Malog Škrčkog u Veliko Škrčko jezero, i dalje postupati u skladu sa rezultatima monitoringa. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Pet terenskih izlazaka, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Realizacija aktivnosti reintrodukcije zahtjeva dozvolu Agencije za zaštitu životne sredine
<i>Troškovi realizacije</i>	640,00€
Aktivnost 1.8.2	Izvršiti reintrodukciju tritona iz Valovitog u Modro jezero
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj reintrokovanih jedinki u Modro jezero</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiti monitoring tritona u Valovitom i Modrom jezeru, i dalje postupati u skladu sa rezultatima monitoringa. Odrediće se nulto stanje biodiverziteta koje će pokazati da li je moguće izvršiti reintrodukciju. Prioritet 4
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Pet terenskih izlazaka, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tokom 2023. JPNPCG se obratilo Agenciji za zaštitu životne sredine za dozvolu za sprovođenje ove aktivnosti. Od Agencije je dobijeno mišljenje da je neophodno uraditi istraživanje „nultog stanja biodiverziteta" Modrog jezera i njegove okoline, kako bi se na osnovu nje moglo dati mišljenje u vezi reintrodukcije.
<i>Troškovi realizacije</i>	5.000,00€
Cilj 1.9	Stabilne populacije značajnih vrsta gnjezdarica
Indikator cilja: Očuvane ključne (kišobran) vrste ptica i njihova staništa	
Aktivnost 1.9.2.	Sprovoditi monitoring gnjezdarica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji sprovedenog monitoringa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu protokola, pratiće se stanje značajnih vrsta gnjezdarica na području Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Pet ternskih izlazaka, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	400,00€
Aktivnost 1.9.3.	Definisati mjere konzervacije za ciljne vrste gnjezdarica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen akcioni plan konzervacionih mjera za vrste: Tetrao urogallus, Bonasa bonasia, Strix uralensis, Aegolius funereus,</i>

	<i>Dendrocopos leucotos liffordii, Alectoris graeca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu sporovednog monitoringa, predložiće se eventualne mjere konzervacije staništa. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.9.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.10	Očuvane populacije slijepih miševa
Indikator cilja: Broj istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.10.2	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom nevidljivih mreža i ultrazvučnom detekcijom utvrdiće se rasprostranjenost slijepih miševa i odrediti najznačajnija staništa na području Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	3 terenska dana, prevoz, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	400,00€
Aktivnost 1.10.3	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U odnosu na ukupna istraživanja za period 2020-2024. definisaće se faktori ugrožavanja populacije slijepih miševa na području NP i definisaće se potrebne mjere konzervacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.11	Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna
Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija	
Aktivnost 1.11.1	Nabavka opreme za istraživanje <i>Mustelida</i> (foto-zamke, živolovke)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka opreme</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se nabavka opreme za istraživanje <i>Mustelida</i> (živolovke) Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost se prenosi iz prve godine. Donacijom CZIPA dobijeno je 5 foto zamki, potrebno je izvršiti nabavku živolovki.
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 1.11.2	Monitoring stanja vrsta iz porodice kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju utvrđivanja prisutnosti vrsta sa ocjenom stanja populacija. Utvrditi faktore ugrožavanja i predložiti mjere očuvanja i zaštite vrsta iz porodice Mustelidae. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, terensko vozilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	400,00€
Aktivnost 1.11.3	Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podataka dobijenih terenskim istraživanja (Aktivnost 1.11.2) izradiće se liste prisutnih vrsta iz porodice Mustelidae i kartirati njihova najznačajnija staništa. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost se veže za 1.11.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.12	Utvrđeni koridori i staništa krupnih sisara
<i>Indikator cilja: Identifikovani koridori i staništa za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije</i>	
Aktivnost 1.12.4	Sprovesti monitoring krupnih sisara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja uz pomoć kamera zamki, u cilju što efikasnijeg utvrđivanja prisutnosti krupnih sisara na teritoriji Parka. Utvrditi faktore ugrožavanja i predložiti mjere očuvanja i zaštite krupnih sisara. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi, treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Terensko vozilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	700,00€
Cilj 1.13	Obezbijedena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci
<i>Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hranilišta</i>	
Aktivnost 1.13.1	Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na hranilištima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina utrošene hrane i soli</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se prihrana krupnih sisara u zimskom periodu Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Prehrana, terenski obilasci nadzornika
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Zbog visokog rizika od pojave afričke svinjske kuge ova aktivnost može biti nerealizovana
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 1.13.2	Izgraditi nova hranilišta i solila
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izgrađena dva hranilišta i četiri solila</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Ukoliko se ukaže potreba na određenim mjestima, uz konsultaciju sa stručnim saradnikom za zaštitu faune sisara, izgradiće se nova hranilišta i solila. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi, treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Materijal za izradu, prehrana, terenski obilasci
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Zbog visokog rizika od pojave afričke svinjske kuge ova aktivnost može biti nerealizovana.

<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Cilj 1.14	Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou	
Aktivnost 1.14.1	Monitoring hidroloških objekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Ispitan kvalitet vode Crnog jezera, obezbijedena dugoročna zaštita i održivo korišćenje</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiče se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupiti zvanične podatke, po potrebi trenski izlasci, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju; Uprava za vode; Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređenje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala	
Cilj 2.1	Očuvana materijalna kulturna baština
Indikator cilja: Broj Istraženih i valorizovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka	
Aktivnost 2.1.2	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje implementiraju nadležne institucije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata i sprovedenih mjera zaštite</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sa stručnim timom Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore obaviće se arheološko rekognosciranje potencijalnih arheoloških lokaliteta na prostoru Parka i užeg okruženja, kao prva faza budućih detaljnih istraživanja i iskopavanja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirani
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 2.1.3	Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj pokrenutih inicijativa. Broj zaštićenih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to kulturno dobro. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se

	realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 2.2	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka	
Aktivnost 2.2.1	Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj digitalizovanih elemenata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirani
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 2.2.2	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih tematskih izložbi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se tematske izložbe povodom značajnih datuma, na prijedlog angažovanog eksperta za materijalnu kulturnu baštinu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirani
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 2.2.3	Kreirati i uspostaviti kulturno istorijsku stazu u funkciji turističke ponude Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljena kulturno-istorijska staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se Elaborat formiranja kulturno istorijske staze, na osnovu kojeg će se formirati i uspostaviti staza. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	4.000,00€
Cilj 2.3	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne	

kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka, gdje bi prikupljena dokumentacija bila, osim popunjavanja relevantne baze podataka, iskorišćena i za potrebe upisa novog elementa u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasljeđa Crne Gore. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiti podatke od pojedinaca koji čuvaju znanja, vještine i umijeća NKN. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>150,00€</i>
Aktivnost 2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popunjenih upitnika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Popunjavanje obrazaca u vidu upitnika za svaki evidentirani element NKN. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Terenski odlasci, Crnogorska narodna biblioteka Đurađ Crnojević Cetinje ARHIV
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aktivnost uslovljena istraživačkim nalazima na terenu (jer svaki element NKN ne podrazumijeva zakonsku zaštitu) i zavisi od stručne procjene. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Jedan terenski izlazak
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Aktivnost 2.3.5	Organizovati manifestacije i učestvovati na sajmovima, izložbama i kulturno-umjetničkim programima koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovanje manifestacija od posebnog značaja za Park, kao i sajmova, izložbi i kulturno-umjetničkih programa koji promovišu ljude, njihov način života, lokalnu gastronomiju, muzički folklor znanja i vještine koje su proizvod ovog prostora ili u vezi sa njim. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal

Potrebno za realizaciju	Troškovi realizacije programa obilježavanja određenog program
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa, iniciraće se projektne aktivnost na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine“
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovan program „Dani evropske baštine“</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmišljavanje i realizovanje događaja koji korespondira sa zadatom temom. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Terenski izlasci (troškovi organizovanja manifestacije)
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisice od teme koju predloži Ministarstvo kulture i medija za 2024 godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.500,00€</i>

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	
Cilj 3.1	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija
<i>Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period</i>	
Aktivnost 3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju Parku i nadležnim ministarstvom izradiće se edukativni programi
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljen i izrađen edukativni program namijenjen školskoj populaciji</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe i dr.). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Štampa edukativnog materijala, izrada bedževa, javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U toku 2023. godine pripremljen je edukativni program „Upoznajmo nacionalne parkove Crne Gore“ namijenjen djeci školskog uzrasta.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>700,00€</i>
Aktivnost 3.1.2	U saradnji sa osnovnim školama sprovesti edukativne programe

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa osnovnim školama i nadležnim ministarstvom organizovaće se edukativni programi „Obradujemo prirodu“. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije edukativnih radionica
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, osnovne škole koje gravitiraju ka Parku, nadležno ministarstvo .
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>800,00€</i>
Aktivnost 3.1.3	U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obilježenih ekoloških datuma; Broj organizovanih radionica; Broj učesnika na radionicama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to: - 26. januar-Svjetski dan obrazovanja o zaštiti životne sredine - 21. mart – Dan zaštite šuma - 22. april - Dan planete Zemlje - 24. maj - Evropski dan parkova - 31. jul Svjetski dan nadzornika - 04. oktobar – Dan zaštite životinja - 11. decembar - Dan planina Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Nabavka materijala za održavanje radionice, javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Žabljak, Šavnik, Plužine i Mojkovac
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>900,00€</i>
Aktivnost 3.1.4	U saradnji sa TO osmisлити i sprovesti ciljne interpretativne programe obilaska Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO: Žabljak, Plužine, Šavnik i Mojkovac osmisliće se interpretativni program obilaska Parka za potrebe zimske turističke sezone. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Žabljak, Šavnik, Plužine i Mojkovac
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 3.1.5	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne i tematske staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana jedna edukativna i jedna tematska staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U prethodnom periodu u saradnji sa NVO formirane su dvije tematske staze: „Kanjon Tare – priče o ljudima i rijeci“ i „U zagrljaju šume i tri jezera“. U ovoj programskoj godini vršiće se njihova promocija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Napomena	Aktivnost se realizovala tokom 2022.-2023. godine.

<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 3.1.6	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Edukativna staza oko Crnog jezera i dvije postojeće tematske staze su unaprijeđene i u funkciji su posjetilaca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se uređenje edukativne staze oko Crnog jezera i pripremiti izvještaj o stanju informativnog mobilijara na stazi. Na osnovu dobijenog izvještaja uradiće se sanacija staze. Uradiće se izvještaj o stanju tematske staze „Mlinski potok“ i na osnovu njega izvršiće se uređenje staze. Za tematsku stazu „Kanjon Tare – život na ivici i vječita inspiracija“ uradiće se Izvještaj o stanju staze. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka, dva terenska izlaska
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez Crne Gore
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
<i>Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode</i>	
Aktivnost 3.2.1	Sprovoditi PR kampanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sprovedenih PR kampanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovodiće se PR aktivnosti kako bi se promovisale prirodne i kulturne vrijednosti Parka, značajni ekološki datumi, manifestacije i događaji, kao i najznačajnije aktivnosti koje se implementiraju u Parku, putem medija, veb-sajta, objava na društvenim mrežama. Vršiće se promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude NP Durmitor. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi promocije na društvenim mrežama i snimanja promotivnih priloga/materijala
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma koji se budu oglašavali tokom programske godine. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Zakup sajamskog prostora, priprema i brendiranje štandova, troškovi smještaja i prevoza učesnika
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>3.000,00€</i>
Aktivnost 3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i događaja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija „Durmitorski zimski dani“, u okviru koje će se organizovati šetnja krpljama markiranom stazom od Crnog jezera do Savinog kuka i čajanka na obali Crnog jezera.

	Organizovaće se tradicionalna „Osmomartovska izložba ručne radinosti“ u Upravnoj zgradi Nacionalnog parka. Učešće u organizaciji manifestacije „Dani planinskog cvijeća.“ U saradnji sa TO Žabljak organizovaće se događaj „Dan NP Durmitor“ (6. septembar) kojim će se promovisati „open door“ aktivnosti (pješačenje, biciklizam, kajakarenje, vožnja drvenim čamcima i sl.), kao i sajam tradicionalnih domaćih proizvoda lokalnih proizvođača sa područja Durmitora. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Nagrade za najbolje izlagače na Osmomartovskoj izložbi ručnih radova, Troškovi organizacije i promocije manifestacija i događaja
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	1.200,00€
Aktivnost 3.2.4	Izraditi promotivni materijal
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina izrađenog promotivnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i štampati promotivni materijal (brošura, kataloga, flajera, postera i sl.). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi, drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka (dizajn, priprema za štampu i štampa promotivnog materijala)
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	700,00€
Aktivnost 3.2.5	Izraditi propagandni materijal
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina izrađenog propagandnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa propagandnog materijala (olovke, planeri, vrećice i majice itd.) sa logom i motivima NP Durmitor. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi, treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka (dizajn, priprema za štampu i štampa propagandni materijal)
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	700,00€
Aktivnost 3.2.6	Izraditi autentični suvenir Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Objavljen i sproveden konkurs, izabran autentičan suvenir Parka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se konkurs za izradu autentičnog suvenira Parka Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi konkursa
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Napomena	Realizacija aktivnosti uslovljena je izradom i usvajanjem novog vizuelnog identiteta za NP Durmitor.
<i>Troškovi realizacije</i>	750,00€

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Cilj 4.1	Unapređena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
<i>Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture</i>	
Aktivnost 4.1.1	Rekonstruisati Centar za posjetioce u Upravnoj zgradi
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena rekonstrukcija Centra za posjetioce u Upravnoj zgradi Parka</i>
Opis aktivnosti i njen	Izradiće se idejno rješenje sa predmjerom i predračunom za

prioritet	rekonstrukciju i adaptaciju Upravne zgrade. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Angažovanje projektanta
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 4.1.2	Urediti glavne ulaze u Park
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen glavni ulazi na putu prema Crnom jezeru</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa postojećim idejnim rješenjem izradiće se glavni ulaz u Park na lokaciji kontrolni-naplatni punkt na putu prema Crnom jezeru. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Sredstva iz kapitalnog budžeta
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija ove aktivnosti je predviđena za 2022-2023. godinu. S obzirom da je započeta tokom 2023. godine izradom idejnog rješenja, aktivnost se prenosi za 2024. godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>20.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.3	Izgraditi kontrolno-naplatne punktove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađeni kontrolno-naplatni punktovi u Dobrom dolu, Todorovom dolu i Ivan dolu.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Postaviće se tri kontrolno-naplatna punkta koja su montažno-demontažnog karaktera na lokacijama: Dobri do, Todorov do i Ivan do. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>12.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.4	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka i u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj postavljenjih tabli</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti dvije najavne, tri glavne i četiri informativne tabla ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka, angažovanje stručnog nadzora
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U toku 2023. godine raspisan je javni konkurs za izradu Elaborata za postavljanje najavnih, glavnih i informativnih tabli ka/i u Parku. Izrada Elaborata se očekuje do kraja 2023. godine.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>10.900,00€</i>
Aktivnost 4.1.5	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obnovljenih elemenata informativnog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Obnoviće se i/ili postaviti novi informativni mobilijar na tačno utvrđenim mjestima u Parku (table upozorenja, informativne table, planinarske table-aktivnosti i pravila ponašanja, zabrana voženje kvadova, zabrana vožnje motornih sanki itd.). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam

<i>Troškovi realizacije</i>		<i>9.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.6	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju pješačkih staza; Broj unaprijeđenih pješačkih staza</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>U saradnji sa PSCG angažovaće se stručno lice za Izradu elaborata o stanju staze Veliki i Mali Međed, i dati detaljan prijedlog za njeno eventualno uređenje sa finansijskom konstrukcijom.</p> <p>U saradnji sa Planinarskom savezom Crne Gore obnoviće se markacija i unaprijediti staze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urdeni do – Šareni pasovi, • Koprivna glavica – Suva lokva – Modro jezero – Svrablje jezero – Valovito jezero i • Sedlana greda <p>Razmotriće se mogućnost pokretanja Inicijative za uvrštavanje Edukativne staze oko Crnog jezera i staze Sedlana greda u lokalni registar planinarskih staza.</p> <p>Prioritet 1</p>	
Vrijeme realizacije	Kontinuirano	
Potrebno za realizaciju	Angažovanje stručnog lica za izradu Elaborata	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG	
<i>Troškovi realizacije</i>		<i>12.500,00€</i>
Aktivnost 4.1.7	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju biciklističkih staza; Broj unaprijeđenih biciklističkih staza</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>Uspostaviće se komunikacija sa biciklističkim savezom Crne Gore i drugim stakeholder-ima radi davanja prijedloga za uspostavljanje biciklističkih staza u NP Durmitor. Finalni proizvod će biti plan sa prijedlogom za uspostavljanje najmanje 1 biciklističke staze.</p> <p>Uradiće se analiza sa prijedlogom nove biciklističke staze Žabljak-Razvršje, Mioč Poljana - šuma prema Crnom Jezeru (konekcija Savin Kuk - Crno Jezero) – Žabljak.</p> <p>Prioritet 1</p>	
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal	
Potrebno za realizaciju	Terenski izlazak, angažovanje stručnog lica	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG	
<i>Troškovi realizacije</i>		<i>500,00€</i>
Aktivnost 4.1.8	Urediti vidikovce	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređen vidikovac Čurevac</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>Kroz projekat uređenje panoramske rute „Durmitorski prsten“, koje implementira Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera izvršiće se uređenje vidikovca Čurevac.</p> <p>Prioritet 1</p>	
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal	
Potrebno za realizaciju	Kroz projekat	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam	
Napomena	Veza sa vanplanskom aktivnošću <i>Uređenje panoramske rute „Durmitorski prsten“</i>	
<i>Troškovi realizacije</i>		<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.1.9	Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena osmatračnica za posmatranje ptica i postavljene informativne table</i>	

Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica izvršiće se postavljanje tri foto čeke na lokalitetima: Ivan do, Zminje jezero i Vojno odmaralište. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.1.11	Urediti najposjećenije speleološke objekte u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Na spelološkom objektu Ledena pećina na ulazu je postavljena zaštitna ograda i informativna tabla</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na lokalitetu Ledena pećina postaviće se zaštitna ograda i postaviti informativna tabla. Takođe, na potezu od Lokvica ka Ledenoj pećini postaviće se sajla. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost je Planom planirana za 2022., usled ne realizacije pomjera se za 2024 godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.12	Izraditi odmorište za pješake i bicikliste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izgrađenih odmorišta za pješake i bicikliste</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Obnoviti planinarsko sklonište ili postaviti bivak na postojećim temeljima na lokalitetu Valoviti do. Uradiće se druga faza radova na planinarskom domu Škrka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka/kapitalna investicija/projekat
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost je novim planom predviđena za prvu godinu, ali nije realizovana. Zbog velikog broja posjetilaca i planinara, kao i nepostojanja adekvatnog skloništa na ovim lokacijama, ovu aktivnost je neophodno realizovati u narednom periodu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>35.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.13	Izgraditi infrastrukturu za posmatranje divljih životinja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izgrađena osmatračnica za posmatranje divljih životinja i postavljene informativne table</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se idejno rješenje infrastrukture za posmatranje divljih životinja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam,
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 4.1.15	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom ispred Centra za posjetioce</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U okviru idejnog rješenja za adaptaciju Centra za posjetioce, pristupiće se i izradi rampe za osobe sa invaliditetom. Veza sa aktivnosti 4.1.1 Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano

Potrebno za realizaciju	Sredstva iz kapitalnog budžeta
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 4.2	Unapređena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.2	Razviti nov turistički proizvod posmatranje divljih životinja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen program turističke ponude posmatranja divljih životinja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nakon postavljanja infrastrukture za posmatranje divljih životinja izradiće se program i promocija turističke ponude posmatranje divljih životinja. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od realizacije aktivnosti 4.1.13
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Aktivnost 4.2.3	Osmisliti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađena nova izložbena postavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U pristupnim EU fondovima, tražiće se sredstva za novu izložbenu postavku u Centru za posjetioce u Upravnoj zgradi NP Durmitor. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 4.2.6	Unaprijediti turističku ponudu šetnja na krpljama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nabavljenih krplji, štapova i smjerokaza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se nabavka štapova, smjerokaza, zamjena zimske signalizacije, eventualno nabavka piktograma u slučaju da se isti ošteti tokom zimskog perioda. Zamijeniće se folija na postojećoj tabli na Crnom jezeru i postaviti nova tabla na lokalitetu Savin kuk. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Cilj 4.3	Upravljanje posjetiocima
Indikator cilja: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka	
Aktivnost 4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U centrima za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca pomoću anketnih listića, na osnovu kojih će se dobiti informacija o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o analizi uticaja posjetilaca u Parku na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pripremiće se protokoli za Službu zaštite, u kojima će se upisivati

prioritet	uticaj i broj posjetilaca na lokacijama na edukativnoj stazi oko Crnog jezera koja je najposjećenija tokom turističke sezone, kao i na tematskoj stazi Mlinski potok. Utvrdiće se vrste uticaja posjetilaca na edukativnu stazu i predložiti mjere zaštite. Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanak sa PSCG, planinarskim klubovima domaćinima i Biciklističkom savezu CG u svrhu analize korišćenja postojećeg sistema staza koja podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>150,00€</i>
Aktivnost 4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se studija prihvatnih kapaciteta za lokalitet Crno jezero u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Do kraja 2025.godina
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	JPNPCG je tokom 2023.godine pripremio projekat vezan za izradu Studije kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u svim nacionalnim parkovima. Pripremljenim projektom će se konkurisati za donatorska sredstva, a aktivnost će se realizovati ukoliko projekat bude odobren.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>27.720,00€</i>
Aktivnost 4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se, pripremiti dizajn i odštampati liflet „leave no trace 7 principa“ za ponašanje posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>350,00€</i>
Aktivnost 4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima) za različite ciljne grupe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka</i>
Opis aktivnosti i njen	U saradnji sa TO Žabljak osmisliće se program obilaska Parka

prioritet	baziran na prirodnim i kulturnim vrijednostima za različite ciljne grupe. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	700,00€

Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.1	Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju
<i>Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata</i>	
Aktivnost 5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode
<i>Indikator aktivnosti</i>	Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u svrhu unaprjeđenja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih zajedničkih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju Parku pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00€

Aktivnost 5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju Parku kako bi se unaprijedila saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>250,00€</i>
Aktivnost 5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Memorandumi o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka i studijskih posjeta
Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti unaprjeđenja saradnje sa partnerskim zaštićenim područjem (NP Švarcvald) sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka i studijskih posjeta
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prisustva sastancima
Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.100,00€</i>
Aktivnost 5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih

	poziva i implementacije ostalih projekata
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2024.godine
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi obuka
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	350,00€
Cilj 5.2	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka
<i>Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.</i>	
Aktivnost 5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa klasterom „seoska domaćinstva“ (domaćinstva koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja) u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva . Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka
Napomena	U toku 2023.godine formiran je klaster „seoska domaćinstva“ u okviru kojeg je prepoznato 17 domaćinstva koji se bave tradicionalnim načinima privređivanja na području Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim

	principima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenirica koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi nabavke suvenirica i komisiona nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Aktivnost 5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljen geografski sertifikat</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se saradnja sa predstavnicima relevantnih institucija kako bi se uspostavili sertifikati za lokalne proizvode sa područja Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi administrativne procedure
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Aktivnost 5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima u Parku. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi učešća zainteresovanih proizvođača
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen i realizovan Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se odobravanje određene količine šume za sječu u šumama u privatnoj svojini. Odobravanje bruto drvne mase za uklanjanje će se realizovati na osnovu: podnesenog zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom od strane vlasnika šume, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume u svojini. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 30.12.2023. godine, za plansku 2024. godinu. Nakon dostavljanja zahtjeva komisijski će se donijeti Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini. Neophodno je pribaviti saglasnost za realizaciju plana od Agencije za zaštitu životne sredine, dok se ne usvoje Planovi upravljanja. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Sedam terenskih izlazaka, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 5.2.7	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim stanovništvom, a u skladu sa zakonom i Internom procedurom, izvršiće se dodjela drvnih

	sortimenata iz reda sanitara po prikupljenim zahtjevima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Cilj 5.3	Socio-ekonomski razvoj područja Parka
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost 5.3.1	Izraditi socio -ekonomsku analizu šireg područja Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu do sada sistematizovanih podataka, a u skladu sa međunarodnim preporukama i smjernicama pripremiti Protokol o radu Socio-ekonomskih savjeta. Isti treba da sadrži ciljeve i generalne smjernice za rad savjeta po parkovima, mjere za unapređenje njihovog funkcionisanja, dinamiku njihovog održavanja, kao i integrisanu i inoviranu bazu podataka po klasterima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>150,00€</i>
Aktivnost 5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume
<i>Indikator aktivnosti</i>	Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa Protokolom o radu i prethodno definisanim klasterima u kontinuitetu će se održavati sjednice Socio-ekonomskih savjeta čime će se dodatno obezbijediti maksimalna participativnost lokalnih subjekata u procese planiranja i implementacije zajednički definisanih aktivnosti. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>

Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka	
Cilj 6.1	Unapređenje fizičke zaštite Parka
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.1	Izvršiti povećanje broja izvršilaca u Službi zaštite
<i>Indikator aktivnosti</i>	Izmjena sistematizacije i povećanje broja izvršilaca
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa Pravilnikom o organizaciji i sistematizacijom radnih mjesta i stvarnim potrebama izvršiće se povećanje broja zaposlenih u Službi zaštite. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Izmjena pravilnika o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta

Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 6.1.2	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih obuka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovanje kurseva stranih jezika, u saradnji za GSS Crne Gore i Crvenim krstom organizovati obuke zaposlenih za pružanje hitne medicinske pomoći na terenu Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi prevoza, 2 dnevnice i organizacije radionica
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 6.1.3	Izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nakon sagledavanja potreba, izvršiće se nabavka neophodne opreme i sredstava u skladu sa Pravilnikom o zaštiti i zdravlja na radu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za logistiku
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>
Aktivnost 6.1.4	U saradnji sa nadležnim inspeksijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Održavaće se redovni kontakti sa službama inspeksijskih poslova kroz sastanke i druge vidove komunikacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 6.1.5	U saradnji sa odjeljenjem bezbjednosti Žabljak i Mojkovac i stanicom policije Plužine i Šavnik vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Održavaće se redovni kontakti i konsultacije sa starješinama CB Opština na kojima se prostire Park. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Održavanje sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Cilj.6.2	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave

	nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirano radno tijelo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu turizma ekologije održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu prostornog planiranja urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, Opštinama: Žabljak, Pljevlja, Šavnik, Mojkovac i Plužine za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Cilj 6.3	Park bez otpada
<i>Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada</i>	
Aktivnost 6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sastanaka i broj definisanih procedura</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima Cetinje i Budva kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka (dva službena puta)
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Žabljak, Šavnik, Pljevlja, Plužine i Mojkovac.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije, kese, propagandni materijal
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Žabljak, Šavnik, Plužine, Pljevlja i Mojkovac, NVO.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>

VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Aktivnost	Monitoring potkornjaka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju populacija potkornjaka sa listom identifikovanih vrsta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pregled literalnih podataka i sakupljanje potkornjaka u cilju identifikacije vrsta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	3 terenska dana, prevoz, smještaj, oprema i sredstva za uzorkovanje
Odgovornost	Služba za zaštitu prirode i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>700,00€</i>
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka	
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	Prikupljanje foto i video materijala
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj objavljenih foto i video materijala na sajtu i društvenim mrežama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima, obezbijediće se foto i video materijal i promovisati na veb-sajtu, društvenim mrežama i elektronskim portalima u cilju promocije najznačajnijih vrijednosti Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	direktor JPNPCG, direktor NP, Služba za promociju, marketing i turizam

Odgovornost	Tri terenska obilaska, troškovi promocije na društvenim mrežama, snimanja promotivnih priloga/materijala, otkupa profesionalnih fotografija
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Odštampane poštanske markice</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sada već tradicionalna aktivnost koja će izvršiti odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno naslijeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost	Osmisliti i izraditi umjetničku instalaciju
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena umjetnička instalacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa relevantnim umjetnicima osmisliti i izraditi umjetničku instalaciju u ambijentalnom prostoru. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Materijal za izradu, angažovanje lica
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi	
Cilj 4.2.	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
<i>Indikator: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca</i>	
Aktivnost	Uređenje panoramske rute „Durmitorski prsten“
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju panoramske rute „Durmitorski prsten“</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa glavnim projektom za Uređenje lokacija – objekata na panoramskoj ruti „Durmitorski prsten“ i Korigovanim predmjerom i predračunom za izvođenje radova izvršiće se uređenje parking prostora i postavljanje drvenih klupa duž panoramske rute, kao i uređenje vidikovca Čurevac. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Sredstva iz Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
Odgovornost	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
Napomena	Veza sa aktivnošću 4.1.8
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>250.000,00€</i>
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.4	Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unaprijeđena informaciona osnova za privremene objekte
<i>Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima</i>	
Aktivnost	Izraditi urbanističko-tehničke uslove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izdatih UT uslova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja urbanizma i državne imovine. Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Program objekta privremenog karaktera, Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost	Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Program objekta privremenog karaktera
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>

4. PROCJENA UKUPNIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA

Prema Zakonu o nacionalnim parkovima, JPNPCG sredstva za rad obezbjeđuje iz sljedećih izvora:

- iz državnog budžeta;
- iz naknada za korišćenje dobara, odnosno sopstvenih prihoda;
- iz donacija;
- kredita;
- drugih izvora u skladu sa zakonom

4.1. FINANSIRANJE JAVNOGPREDUZEĆA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore osnovano je na osnovu Odluke o osnivanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove (Sl. List CG br. 39/92) a nastavilo sa radom u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14, 39/16) i Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore (Sl. list CG br. 20/11 od 15.04.2011.godine). Statut preduzeća je donešen od strane Upravnog odbora dana 09.05.2011. godine, a stupio na snagu nakon dobijanja saglasnosti od nadležnog Ministarstva. Osnivač preduzeća je Skupština Crne Gore.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima (Sl. list CG broj 28/14, 39/16), Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore upravlja sa prirodnim dobrima nacionalnih parkova Crne Gore i preduzima potrebne mjere u cilju njihove zaštite, unapređenja i razvoja, kao djelatnosti od javnog interesa.

Članom 13 stav 2 Zakona o unapređenju poslovnog ambijenta (Sl. list CG broj 40/10), propisano je da će se javna preduzeća reorganizovati u skladu sa Zakonom o privrednim društvima (Sl. list RCG broj 6/02 i Sl. list CG broj 17/07, 80/08, 40/10, 73/10, 36/11 i 40/11) u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Zakonom o Nacionalnim parkovima koji je Skupština donijela 19.06.2014. godine, definisano je da nacionalnim parkovima treba da upravlja privredno društvo i da isto osniva Vlada Crne Gore. Zakonom je takođe definisano da će se privredno društvo osnovati u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. JPNPCG još uvijek nije reorganizovano.

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za neometano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području Nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

U cilju planiranja rashoda za obavljanje navedenih aktivnosti i prihoda kao izvora finansiranja, izrađuje se Godišnji finansijski plan, radi stvaranja uslova za neometano i pravilno raspolaganje finansijskim sredstvima Preduzeća. Finansijski plan za jednu godinu se radi na bazi:

- prihoda i rashoda ostvarenih u prethodnoj godini;
- procjene troškova po osnovu aktivnosti predviđenih programima upravljanja za svaki Park;
- procjene prihoda po osnovu korišćenja dobara i pružanja usluga u narednoj godini;
- Plana javnih nabavki;
- odobrenih sredstava državnim budžetom za narednu godinu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore uspije da ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nijesu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore;
- Naknada za korišćenje nacionalnih parkova iz člana 21 Zakona o nacionalnim parkovima;
- Donacija;
- Kredita;
- Drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Priprema nacrtu Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno.

Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća. Usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i Carina (Ministarstvo finansija).

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21, Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list CG, br. 39/2016) a odnose se na sledeće:

- ulazak u nacionalni Park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija Nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;

- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr.);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnabdijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka Nacionalnog parka;
- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- Investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- Troškovi tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava
- Monitoring i praćenje stanja životne sredine
- Ostali poslovni rashodi (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostroja, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- Osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr.);
- Zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- Prenešene aktivnosti.

4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA

Planiranje godišnjeg finansijskog okvira zasnovano je na ciljevima koji treba da se ostvare. Vezano za planirani razvoj, urađene su projekcije finansijskih pokazatelja za period od jedne fiskalne godine. Uzeti su u obzir trendovi poslovanja u prethodnim godinama, i poslovna politika menadžmenta, vezana za budući rast i razvoj preduzeća. U obzir je uzet i porast inflacije usled trenutnih ekonomskih prilika na globalnom nivou.

Tabela 2. Prikaz ukupnih planiranih troškova i prihoda NP Durmitor za 2024. godinu

Elementi	2024. godina
Troškovi ljudskih resursa	497.954
Ostali poslovni rashodi	126.315
Finansiranje Programa	446.600
UKUPNO (€)	1.070.869

Elementi	2024. godina
Projektovani sopstveni prihodi po godinama	1.974.000
Razlika troškova i prihoda	903.131

Izvor finansiranja za realizaciju dijela aktivnosti u saradnji sa drugim institucijama će se obezbijediti iz projekata, donacija i drugih izvora u skladu sa zakonom prema definisanim prioritetima i mogućnostima.

Tabela 3. Pregled godišnjih troškova programa po ciljevima i aktivnostima

Rb.	Opis	Prioritet	2024
Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta			
Cilj 1.1.	Unaprijeđenje informacione baze podataka o flori nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika		280
Cilj 1.2.	Utvrđeno nulto stanje 4060 planinskih i borealnih vršтина, prelaznih i alkalnih tresava-potencijalnih NATURA 2000 staništa		560
Cilj 1.3.	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe		100
Cilj 1.4.	Očuvani šumski ekosistemi		9.160
Cilj 1.5.	Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira		400
Cilj 1.6.	Uređen sportski ribolov na durmitorskim jezerima		1.180
Cilj 1.7.	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca		160
Cilj 1.8.	Izvršiti reintrodukciju tritona u ledničkim jezerima		5.640
Cilj 1.9.	Stabilne populacije značajnih vrsta gnjezdara		400
Cilj 1.10.	Očuvane populacije slijepih miševa		400
Cilj 1.11.	Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna		1.400
Cilj 1.12.	Utvrđeni koridori i staništa krupnih sisara		700
Cilj 1.13.	Obezbiježena prihrana za krupne sisare toko zimskih mjeseci		800
Cilj 1.14.	Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa		0
Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala			
Cilj 2.1.	Očuvana materijalna kulturna baština		0
Cilj 2.2.	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka		4.500
Cilj 2.3.	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine		5.350
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka			
Cilj 3.1.	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija		4.600
Cilj 3.2.	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou		8.350
Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi			
Cilj 4.1.	Unaprijeđena i razvijena turistička posjetilačka infrastruktura Parka		103.900
Cilj 4.2.	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji		3.000
Cilj 4.3.	Upravljanje posjetiocima		28.920
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama			
Cilj.5.1.	Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju		4.150
Cilj 5.2.	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka		1.800
Cilj 5.3.	Socio-ekonomski razvoj područja Parka		650
Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka			
Cilj 6.1.	Unaprijeđenje fizičke zaštite Parka		1.900
Cilj 6.2.	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka		500

Cilj 6.3. Park bez otpada	1.600
UKUPNO	190.400
Vanplanske aktivnosti	256.200

5. DINAMIKA REALIZACIJE

Broj	Aktivnost	K1	K2	K3	K4
1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka				
1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka				
1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste				
1.2.1	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta stanišnog tipa alpskih i borealnih vriština (4060)				
1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu (4060)				
1.2.3	Dati kartografski prikaz stanišnih tipova (7140, 7230 i 6410) na Barnom jezeru, sprovesti monitoring sukcesije i dati mjere njihovog očuvanja				
1.2.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta stanišnih tipova na Barnom jezeru (7140, 7230 i 6410)				
1.3.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu				
1.3.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije				
1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka				
1.4.1	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama				
1.4.2	Sprovoditi monitoring dendrometrskih i ekoloških aspekata šumskih ekosistema				
1.4.3	Sprovoditi sanitarno-higijenske aktivnosti				
1.4.4	Sprovoditi mjere zaštite od požara				
1.4.5	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema				
1.4.6	Sprovoditi biološke i biotehničke mjere zaštite šuma				
1.4.7	Sprovoditi mjere gajenja i sanacije degradiranih šuma				
1.4.8	Sprovoditi monitoring i adekvatne mjere prilagođavanja i adaptacije i obuka u cilju ublažavanja efekata klimatskih promjena				
1.4.9	Sprovoditi monitoring potkornjaka i parazitskih i saprofitskih gljiva				
1.5.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni Lepidoptera				
1.5.2	Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka				
1.6.1	Vršiti analizu stanja ihtiofaune i u skladu sa potrebama sportskog ribolova poribljavati Crno jezero				
1.6.2	Evidentirati ulov i unositi podatke u jedinstvenu bazu koju vodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.				
1.6.3	Odrediti lokacije sa kojih će se obavljati sportski ribolov				

1.6.4	Izraditi edukativni materijal i postaviti table sa obavještenjima na određenim lokalitetima				
1.7.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca				
1.7.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka				
1.8.1	Izvršiti reintrodukciju tritona iz Malog Škrčkog jezera u Veliko Škrčko jezero				
1.8.2	Izvršiti reintrodukciju tritona iz Valovitog u Modro jezero				
1.9.2	Sprovesti monitoring gnjezdarica				
1.9.3.	Definisati mjere konzervacije za ciljne vrste gnjezdarica				
1.10.2	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa				
1.10.3	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa				
1.11.1	Nabavka opreme za istraživanje <i>Mustelida</i> (foto-zamke, živolovke)				
1.11.2	Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna				
1.11.3	Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna				
1.12.4	Sprovesti monitoring krupnih sisara				
1.13.1	Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na hranilištima				
1.13.2	Izgraditi nova hranilišta i solila				
1.14.1	Monitoring hidroloških objekata				
2.1.2	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje implementiraju nadležne institucije				
2.1.3	Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara				
2.2.1	Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi				
2.2.2	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma				
2.2.3	Kreirati i uspostaviti kulturno-istorijsku stazu u funkciji turističke ponude Parka				
2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka				
2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara				
2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa				
2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra				
2.3.5	Organizovati manifestacije i učestvovati na sajmovima, izložbama i kulturno-umjetničkim programima koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe				
2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)				
2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje "Dana evropske baštine"				
3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju u Parku i nadležnim				

	ministarstvom izradiće se edukativni programi				
3.1.2	U saradnji sa osnovnim školama sprovesti edukativne program				
3.1.3	U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume				
3.1.4	U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interperativne programe obilaska Parka				
3.1.5	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne i tematske staze				
3.1.6	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze				
3.2.1	Sprovesti PR kampanje				
3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima				
3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje				
3.2.4	Izraditi promotivni materijal				
3.2.5	Izraditi propagandni materijal				
3.2.6	Izraditi autentični suvenir Parka				
4.1.1	Rekonstruisati Centar za posjetioce u Upravnoj zgradi				
4.1.2	Urediti glavne ulaze u Park				
4.1.3	Izraditi kontrolno-naplatne punktove				
4.1.4	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku				
4.1.5	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza				
4.1.6	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze				
4.1.7	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze				
4.1.8	Izgraditi vidikovce				
4.1.9	Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica				
4.1.11	Urediti najposjećenije speleološke objekte u Parku				
4.1.12	Izraditi odmorišta za pješake i bicikliste				
4.1.13	Izraditi infrastrukturu za posmatranje životinja				
4.1.15	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom				
4.2.2	Razviti nov turistički proizvod posmatranje divljih životinja				
4.2.3	Osmisliti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce				
4.2.6	Unaprijediti turističku ponudu šetnja na krpljama				
4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca				

4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti				
4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza				
4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca				
4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)				
4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe				
5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode				
5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja				
5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine				
5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja				
5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu				
5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima				
5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)				
5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima				
5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti				
5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata				
5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju u Parku				
5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede				
5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima				
5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode				
5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG				
5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini				
5.2.7	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva				
5.3.1	Izraditi socio -ekonomsku analizu šireg područja Parka				
5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume				
6.1.1	Izvršiti povećanje broja izvršilaca u Službi zaštite				
6.1.2	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite				
6.1.3	Izvršiti nabavku materijalno - tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštitu i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture				
6.1.4	U saradnji sa nadležnim inspekcijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				
6.1.5	U saradnji sa odjeljenjem bezbjednost Žabljak i Mojkovaci i stanicom policije Plužine i Šavnik vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				
6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim				

	opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka				
6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka				
6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada				
6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka				
6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada				
VANPLANSKE AKTIVNOSTI					
1	Monitoring potkornjaka				
2	Prikupljanje foto i video materijala				
3	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka				
4	Osmisliti i izraditi umjetničku instalaciju				
5	Uređenje panoramske rute „Durmitorski prsten“				
6	Izraditi urbanističko-tehničke uslove				
7	Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka				